

Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Mûsiki Kavramı *

İrfan Yiğit | <https://orcid.org/0000-0002-7265-1991> | irfan.yigit@izu.edu.tr

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi | <https://ror.org/00xvwpq40>
Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Öz

Mûsiki ile ilgili ilk eserleri meydana getiren Mısır, Grek/Yunan filozofları ve 'Sistemci Okul' olarak adlandırılan Fârâbî, İbn-i Sîna, Safiyyüddin Urmevî, Abdulkadir Meraği gibi müzicilerin çeşitli sınıflandırmalar yaparak bir sistem oluşturmaya çalışmışlardır. Bu alimlerin eserlerinde yaptıkları sınıflandırmalar 'sesin oluşumu' ile başlamış, zamanla farklı kavramlarla devam etmiştir. Daha sonra geleneksel Türk mûsikisi, sanat mûsikisi, halk müziği, dinî mûsiki, din dışı mûsiki gibi birçok ayırım, gruplandırma, sınıflandırma mûsikinin kendi içerisindeki sınırlarını belirlemiştir. Bildirimizde mûsiki tarihinde yer alan fakat bu zamana kadar mûsiki alanında yapılmış olan sınıflandırmaların dışında kalan 'muzır mûsiki' kavramını inceledik. Çalışmamızda nitel veri analizi yöntemi kullandık. Muzır şarkı kavramının kullanıldığı Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı kataloglarında yapmış olduğumuz taamalarda ulaştığımız 1892-1909 yılları arasında Sultan II. Abdülhamid'in saltanat dönemlerine ait dinî, etnik, ahlâkî ve siyasî sebeplerle muzır kategorisine alınanlar ve 1908-1914 yılları arasında Ali Seydi tarafından yayımlanan *Resimli Kâmûs-ı Osmanî*'de yasaklı olan bazı kavramları içerdiği için muzır olarak görülen şarkılar olmak üzere farklı konularda kırk adet belgeyi inceleyerek belgelerde geçen olayların nedenlerini analiz ettik. Bildirimizde şu sorulara cevap vermeye çalıştık: 'Muzır Mûsiki/şarkı' kavramının kullanıldığı dönemde ne kastedilmektedir? Muzır Mûsiki/şarkı ve Muzır olmayan Mûsiki/şarkı gibi bir sınıflandırma mûsiki literatüründe yer almış mıdır? Muzır şarkılara uygulanan kısıtlamalardaki kriterler nelerdir? Siyasî, dinî, etnik ve ahlâkî sebeplerle mi uygulanmıştır? Muzır şarkı nitelmesi farklı alanlarda yapılan kısıtlamaların neticesi olarak mı yapılmıştır? Muzır Mûsiki/şarkı ile ilgilenen Osmanlı tebaası belirli bir etnik yapı ya da dinî gruplardan mı oluşmaktadır? Devlet bu şarkıları neden yasaklama gereği duymuştur? Neden icra edenleri sürekli kontrol altında tutup, takip etmiştir? Bildirimizde temel amacımız; muzır mûsiki kavramını oluşturan ve bu nedenle yapılan yasaklamaların oluşumuna etki eden temel alt dinamikleri keşfetmektir. Bu kapsamda ahlâkî, dinî gerekçelerle yapılan yasaklamalarla birlikte dönemin siyasi atmosferinin yasaklar üzerinde belirgin olan etkisi örnek olaylarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Diğer bir amacımız ise; belgelerde incelediğimiz olaylar ışığında 'Muzır mûsiki' kavramının mûsiki alanında yapılan kategorizasyonlarda yer almasının gerekçeleriyle savunulması olmuştur. Yaptığımız incelemeler ve analizler sonucunda muzır mûsiki kavramının dinî, ahlâkî ve etnik nedenlerden daha çok siyasi içerikli olduğuna ve muzır mûsiki kavramının mûsiki kategorileri içerisinde kullanılabilir bir kavram olduğu sonucuna vardık.

Anahtar Kelimeler

Müzik, Mûsiki, Türk Mûsikisi, Osmanlı Mûsikisi, Muzır Mûsiki, Yasak Müzik

Atıf Bilgisi

Yiğit, İrfan. “Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Mûsiki Kavramı”. *Tetkik 2* (Eylül 2022), 229-284. <https://doi.org/10.55709/tetkikdergisi.2022.2.76>

Geliş Tarihi 05.08.2022

Kabul Tarihi 30.09.2022

Yayın Tarihi 30.09.2022

Değerlendirme

Ön inceleme: Bir İç Hakem (Editörler)

İçerik İncelemesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

* Bu makale, 2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulan ancak tam metni yayımlanmayan “Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Musiki” adlı tebliğin içeriği geliştirilerek ve kısmen değiştirilerek üretilmiş hâlidir.

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Taraması Yapıldı - Turnitin

Etik Bildirim tetkik@okuokut.org

Çıkar Çatışması Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları **CC BY-NC 4.0** lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Concept of Muzır Music in Ottoman Archive Documents *

İrfan Yiğit | <https://orcid.org/0000-0002-7265-1991> | irfan.yigit@izu.edu.tr

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi | <https://ror.org/00xvwpq40>
Faculty of Education, Department of Music Education, İstanbul, Türkiye

Abstract

Egyptian, Greek/Greek philosophers and systemist school musicians such as al-Fārābī, Ibn Sīnā, Şafī al-Dīn al-Urmawī, and ‘Abd al-Qādir al-Marāghī, who created the first works on music, tried to create a system by making various classifications in the field of music. The classifications made by these scholars in their works started with the ‘formation of sound’ and continued with different concepts over time. Later, many distinctions, such as traditional Turkish music, art music, folk music, religious music, and non-religious music, determined the boundaries of the classification of music within itself. In our paper, we have examined the concept of ‘muzır music’, which is in the history of music but has been excluded from the classifications made in the field of music until now. We used the qualitative data analysis method in our study. We made the catalogue scans at the Presidency of the State Archives, and we reached forty documents, that the dates of these documents are between 1892-1909 and those documents belong to the reigns of Abdulhamid II (1876-1909). We analyzed the reasons for the events mentioned in the documents. In addition, by examining different subjects, including those that were taken into the category of muzır for ethnic, moral, and political reasons, and songs that were seen as muzır because they contain some concepts that were banned in ‘Resimli Kāmūs-ı Osmânî [Pictured Qāmūs Osmani]’ published by Ali Seydī between 1908-1914, he examined the events in the documents. We analyzed the reasons. In our statement, we tried to answer the following questions: What was meant in the period when the concept of ‘muzır music/song’ was used? Has a classification such as muzır music/song and Non-muzır music/song taken place in the music literature? What are the criteria for restrictions on muzır songs? Was it applied for political, religious, ethnic, and moral reasons? Was the muzır song characterisation made due to restrictions in different areas? Are the Ottoman subjects interested in muzır music/song composed of a certain ethnic structure or religious group? Why did the government feel the need to ban these songs? Why did he keep the performers under constant control and follow them? The main purpose of our statement is to discover the basic sub-dynamics that make up the concept of muzır music and that affect the formation of prohibitions made for this reason. In this context, along with the prohibitions made on moral and religious grounds, the effect of the political atmosphere of the period on the prohibitions was tried to be revealed with case studies. Our other aim is; according to events we have examined in the documents, the concept of ‘muzır music’ has been defended on the grounds that it is included in the categorizations made in the field of music. As a result of our examinations and analyses, we concluded that malicious music has political content rather than religious, moral, and ethnic reasons and that the concept of malicious music should be included in the music categories.

Keywords

Music, Mūsīqī, Turkish Music, Ottoman Music, Mischievous Music, Forbidden Music

Citation

Yigit, Irfan. "The Concept of Muzır Music in Ottoman Archive Documents". *Tetikik 2* (September 2022), 229-284. <https://doi.org/10.55709/tetikikdergisi.2022.2.76>

Date of Submission	05.08.2022
Date of Acceptance	30.09.2022
Date of Publication	30.09.2022
Peer-Review	Single anonymized – One Internal (Editorial Board) Double anonymized - Two External * This article is the revised and developed version of the unpublished conference presentation entitled "The Concept of Muzır Music in Ottoman Archive Documents", orally delivered at the 2nd Turkish Symposium of Social Sciences.
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	tetikik@okuokut.org
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Şarkı söylemek insanda tabii bir ihtiyaçtır. Bu sebeple mûsikinin tarihi belki de insanlık kadar eskidir. Bir ülkede söylenen şarkılar, orada yaşayan ulusun karakterini, ahlak ve adetlerini bir ayna gibi yansıtır.¹ Mûsiki toplumsal düzenden etkilenir aynı zamanda kendisi de toplumu etkilemeye devam eder. Bu etkileşim süreci içerisinde alelade bir düzen ile değil kendi içerisinde sınıflar, tasnifler, kurallar meydana getirir.

Mûsiki insanlık tarihi kadar eski bir bilim dalıdır. Zaman içerisinde çeşitli kavimler, toplumlar ve milletlerin kültürel ve sanatsal birikimleri neticesinde günümüzdeki şeklini almıştır. Bu gelişim safhasında etkilendiği birçok unsur mûsikinın oluşumuna etki etmiştir. Mûsikinın çeşitli formlarla ve sınıflandırmalarla belirli bir kategorizasyona tabi tutulmuştur. İki cismin çarpışarak çıkardıkları ses gürültü olarak adlandırmış ve sesin sınıflandırılması çalışmalarında bir kategori olarak yer almıştır. Düzensiz sesin çeşitli müzisyenler tarafından düzenli ses aralıkları haline dönüştürülmesiyle ‘tını’ denilen düzenli ses ortaya çıkmıştır. Tarihsel olaylar, siyasi-politik nedenler, dinî kaynaklar, kültürel unsurlar, hukukî yaptırımlar ve bunlar gibi birçok etken sayesinde mûsiki Türk mûsikisi, dinî mûsiki, sanat mûsikisi, halk mûsikisi, din dışı (la-dinî) mûsiki gibi sınıflandırılmıştır. Bu çalışmamız ile bu sınıflandırmalara bir katkıda biz sağlamak istiyoruz.

Arkeolojik dönemlerde sesin oluşumu ile başlayan mûsikinın oluşum sürecinde çeşitli bilim ve fikir insanı bu sınıflandırmalara katkı sağlamıştır. Fârâbî, İbn Sînâ, Safiyyüddin Urmevî, Merağî gibi sistemci Türk mûsikicileri, Grek Yunan filozofları ve farklı birçok alan ve bilim dalından insanın mûsikiye etkisi, katkısı olmuştur. İnsan odaklı katkı dışında toplumsal olaylarında mûsikinın sınıflandırma çalışmalarında belirleyici rol oynadığı bilinmektedir. Politik olayların neticesinde toplumun her alanında olduğu gibi mûsiki üzerinde de birtakım yönlendirmeler gerçekleşmiştir. Politik, dinî olaylar neticesinde bazı mûsiki kavramları belgelere yansımıştır. Bu kavramlardan birisi de ‘Muzır Mûsiki’dir.

Bildirimizde, yapılan bu sınıflandırmalardan farklı bir bakış açısı ile inceleme yapmaya çalışacağız. Bu bu bakış açısı ile Osmanlı arşiv belgelerinden faydalanarak tebliğimize konu olan ‘Muzır mûsiki/şarkı’ kavramını inceleyeceğiz. Tebliğimizde geçen ‘Muzır mûsiki’ kavramından kastımız Muzır şarkı kavramıdır. Ayrıca muzır şarkı kavramı ile kastedilen yalnızca Türk mûsikisi eserlerine ait güfteler değildir. Arşiv belgelerinde rastlanan kayıtlar Osmanlı topraklarında yaşayan farklı etnik kökenden milletlerin dillerinde yazılmış güfteleri de kapsamaktadır.

¹ Bahriye Üçok, “İslam’da Mûsiki Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Dergisi* 14/1 (1966), 84.

Yaptığımız arşiv taramalarında belgelerde farklı zamanlarda Osmanlı Devleti'nde yasaklamalar, cezalandırmalar, eserlerin yok edilmesi, nefy-i ebed cezası yani sürgün cezası ve görevden almalara kadar neden olan 'Muzır mûsiki/şarkı' hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu belgelerinde yardımıyla 'Muzır Mûsiki/şarkı' kavramının kullanıldığı dönemde ne kastedildiği? Muzır Mûsiki/şarkı ve Muzır olmayan Mûsiki/şarkı gibi bir ayrımın Mûsiki kavramları içerisinde kullanılıp kullanılmadığı? Muzır şarkılara uygulanan yasaklamalardaki nedenlerin neler olduğu? Yasaklar siyasi, dinî, etnik ve ahlâkî sebeplerle mi uygulanmıştır? Muzır şarkı kavramı farklı alanlarda yapılan yasaklamaların neticesinde mi ortaya çıkmıştır? Devletin bu şarkıları yasaklamasındaki nedenler? Neden icra edenleri takip altına alma gereği duymuştur? Bildirimizde bu gibi soruların cevapları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. Osmanlı'da Mûsikiye Bakış Açısı

'Muzır Mûsiki/şarkı' kavramının anlaşılabilmesi için ilk olarak Osmanlı Devleti'nin mûsikiye bakış açısına göz atmak gerekir. Osmanlı Devleti'nde mûsiki en gözde sanatlardan birisidir. Özellikle mûsikişinas padişahlar vardır. Dünyada yer alan birçok devlet başkanı, hükümdar, padişah, yönetici ya da farklı mesleki gruplardan insanlar mûsiki ile meşgul olmuşlardır. Türk mûsikisi araştırmaları ve günümüze kalan bazı mûsiki eserlerinde adları yer alan bazı padişahlar vardır. Sultan II. Beyazıt, Sultan I. Süleyman (Kanuni), Sultan II. Mehmet (Fatih), Sultan IV. Murat, Sultan I. Mahmut, Sultan III. Selim, Sultan II. Mahmut, Sultan Abdülaziz, Sultan V. Murat ve Sultan VI. Mehmet/Vahdettin gibi birçok padişah edebiyat, mûsiki gibi sanatlarla ilgilenmişlerdir. Kimisi icra ile kimisi güfte ile kimisi üflediği bir ney ile mûsiki sanatının bir alanında yer almıştır. Kendisi mûsiki ile ilgilenmese bile mûsikişinasları sarayda ağırlamış, desteklemiş, çocuklarının mûsiki öğrenmesini sağlamış birçok padişah vardır. Bu padişahlardan bazılarının eserleri günümüze kadar ulaşmıştır. Özellikle nevbet vurma geleneği ile başlayan askeri mûsiki zamanla saray mûsikisi haline dönüşmüş, batıyı etkilediği kadar batıdan da etkilenmiştir. Osmanlı mûsikisi, Osmanlı saray ya da halk mûsikicilerinin askerî, dinî, klâsik ve folklorik türlerde icra ettiği ve toplumun her kesiminde yer almış bir sanattır. Temelinde tek kişinin usullü veya usulsüz, ama mutlaka bir makama bağlı olarak çalıp söylediği; müziğin sadece ritim ve melodi unsurlarını kullanarak insan sesine ağırlık veren ve nesillerden nesillere taşınması Batı müziğinde olduğu gibi nota yöntemiyle değil meşk yöntemi² ile yapılan bir musiki çeşididir.

² Arapça bir kelime olan meşk, klasik Türk-İslâm sanatlarında bir hocanın talebeye, taklit ederek öğrenmesi için verdiği ders ve örnekler hakkında kullanıldığı gibi meşk etmek şeklinde öğretmek ve öğrenmek için yapılan dersi ve alıştırmayı, birlikte çalışmayı da içine almakta olup meşk vermek "ders

Osmanlı topraklarında mûsikiye genel bir yasaklama, haram sayma gibi temayül yoktur. Yasaklamaların altında yatan nedenlerin bilinmesi önemlidir.

Osmanlı'da mûsikiye, genel anlamda bakış açısı dinî argümanlar üzerinden olmuştur. Haramlık-helallik yönünden değerlendirilen mûsiki toplum içerisinde de bu değerlendirme üzerinden itibarını belirlemiştir. Bir bilim, sanat veya kültürel bir unsur helal veya haramlık değerlendirmesi sonucunda çıkan sonuca göre toplumda yasal veya yasal olmayan değerlendirmelerine tabi tutulmuştur. Bu değerlendirme mûsikinin muzır olup olmasının değerlendirilmesinde önemli kriter sayılmıştır.

2. Osmanlı Eğitim Sisteminde Mûsikinin Yeri

Türk musikisinin dünya mûsikileri içerisinde en büyük özelliği ve farklılığı meşk geleneği ile ortaya çıkmasıdır. Öğretim metodu olarak hoca-talebe çalışması ile yürütülen Türk müziği defalarca tekrarlama yöntemi ile öğrenen kişinin hafızasına yerleştirilmiş ve nesiller boyu bu yöntemle aktarımı sağlanmıştır. Osmanlı toplumunda ve devletinde meşk usulünün yöntem olarak kullanıldığı kurumlar sayesinde mûsiki sistemli bir hal almıştır. Osmanlı döneminde bu meşk, Mehterhane, Mevlevihane, Enderun ve özel meşkhanelerde yapılırdı.³ Muzır Mûsiki yapımları sebebiyle tutuklanan, sürüklenen insanların neden bu cezalara çarptırıldıklarını anlamak için Osmanlı eğitim sisteminin mûsikiye olan bakış açısını ortaya koymak gerekir. Bu bakış açısını da en iyi saray üniversitesi olan Enderun'da ve okullarda verilen eğitim içerisinde mûsikinin hangi konumda yer aldığını anlayarak belirleyebiliriz. Osmanlı dönemi mûsikînin gelişme safhaları, devletin siyasî ve iktisadî gelişme safhalarıyla her zaman paralellik göstermemiştir.⁴ Şayet bir devletin eğitim müfredatı içerisinde bir ilme yer veriliyorsa o devlet bu ilmi yasal görüyor demektir. Eğitim politikası toplumun diğer alanlarına da yön vermektedir. Eğitim müfredatını oluşturan devlet olduğu için yapıldığı dönemin politik bakış açısının da etkisinde kalmaktadır.

Mûsiki kavramının Osmanlı'daki gelişimini ortaya koymak için öncelikle Enderun'da verilen Mûsiki eğitimi hakkında bilgi vermeye çalışacağız. Daha sonra maarif hayatındaki mûsiki geleneğini ve eğitim sistemini kısaca açıklayacağız.

Saray müziği olarak görülen ve Enderun'da yetişen müzisyenlerin ürettiği mûsiki nitelik bakımından elit bir kesime hitap ediyordu. Enderun'un Türk mûsikisinin gelişimindeki yeri çok önemlidir. Çünkü saray üniversitesi olan Enderunlar eğitim

vermek”, meşk almak ise “ders almak” mânasına gelmektedir. Muhittin Serin, “Meşk”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 29 Eylül 2022).

³ Ünüshan Kuloğlu - Süreyya Gülmemed, “Osmanlı Müzik Kültürü”, *Ottoman Music Culture*, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi 1/5* (2009), 4.

⁴ Cinuçen Tanrıkorur, *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2003), 36.

ve öğretimin zirvesi niteliğinde eğitim kurumları idi. Enderun Sultan II. Murad'ın Edirne'yi fethindenf hemen sonra 1363'te kurulmuştur. Enderun mektebinin Osmanlı devlet yapılanmasında büyük önemi vardır. Devletin birçok önemli kurumunun insan kaynağı olan bu okulları II. Murad, Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid'in eğitim politikasına verdiği önem neticesinde daha geliştirilerek dönemin şartlarında mükemmel bir üniversite halini almıştır. Bu eğitim kurumları sayesinde mûsiki sanatında bir üslup oluşmuş ve kendisine has sanat geleneği oluşturmuş olan Osmanlı Devleti birçok fethettiği ülkelerdeki ünlü müzisyeni kendi topraklarında misafir etmiştir. Başkent İstanbul devrin önde gelen musiki icracı, kuramcı ve bestekârlarının toplandığı sanat merkezine dönüşmüştür. Mûsikiye olan ilgi ve alaka seviyeleri kadar mûsiki sanatının içerisinde yer almış olan devrin padişahları sayesinde mûsiki gelişim göstermiştir. İcra edilen mûsiki eserleri kadar nazariyat bakımından da birçok eser kaleme alınmış, devletin sanatsal-kültürel gelişimi sağlanarak yeni eserler üretilmiştir.⁵

Batılılaşma her alanda olduğu gibi eğitimde de Osmanlı devletinin politikalarını ve Osmanlı toplumunu etkilemiştir. Modern eğitim metotlarının kullanımı bu dönemde okullarda belirginleşmiştir. Köklü bir geleneğe sahip olan medrese eğitim sisteminden yeni modern eğitim sistemine geçiş kolay olmamıştır. Bu sebeple maarif yetkilileri işe sıbyan mekteplerinin modernize edilmesinden başlamışlardır. Okulların teşkilat yapıları sıbyan mektebi, ibtidâî, rüştiye, idâdî, dârü'l-maârif, dârü'l-fünûn ve askerî mektepler olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bu okullara bağlı olarak inas (kız) okulları ve ibtidâî (hazırlık) gibi okullarda kurulmuştur.⁶

Sıbyan mekteplerinin resmi eğitim müfredatında musiki dersi yoktur. İlk okulların bir çeşit hazırlık şubesi sayılan sıbyan mekteplerinde ilâhi ve benzer formlardaki basit mûsikiler öğretilmektedir.⁷

19. yüzyılın sonlarına doğru diğer okullarda olduğu gibi rüşdiyye mekteplerinin müfredatında da sanat ve spor dersleri yer almaya başlamıştır. Mûsikî, resim ve terbiyeyi bedeniye bunların başında gelmektedir.⁸

Osmanlı'da fakir ve kimsesiz çocukların öğrenim gördüğü rüştiye mekteplerine dârü'l-eytâm adı verilmektedir. Dârü'l-eytâmlarla ilgili dikkat çeken bilgi ders müfredatlarında yoğun bir mûsikî programının uygulanıyor olmasıdır. Bu durum ne iptidâî okullarda ne de rüşdiyye mekteplerinde görülmemektedir.⁹ Osmanlı'da tekke

⁵ Kuloğlu - Gülmemed, "Osmanlı Müzik Kültürü", 6.

⁶ Erhan Özden, "Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî-I", *Rast Müzikoloji Dergisi* 2/1 (2014), 93.

⁷ Özden, "Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî-I", 94.

⁸ Özden, "Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî-I", 95.

⁹ Özden, "Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî-I", 96.

musikisinin merkezi konumundaki Mevlevîhaneler, saray mûsikisinin oluşumunda en önemli kurumlardan Enderûn-ı Hümâyûn, askeri müziğin merkezi Mehterhane, mûsikinin eğitimde yer almasında en önemli kurumsal yapılar olan Dârü'l-Elhânlar, camiler ve tekkelerde yaşayarak şekillenen Türk mûsikisi hayatı zaman israfı olarak görülmediği, nefsî duyguları uyandırmadığı, devlete isyanı teşvik edecek içeriğe sahip olmadığı ve ahlâkî değerlerle ters düşmediği sürece kabul görmüştür. Yoksa muzır kategorisine alınarak devletin de müdahalesi ile yasaklanması yoluna gidilmiştir. Saydığımız kategorilerden devlete olan isyanın teşvik edici unsuru sayılan mûsiki eserleri genellikle Bulgar ve Ermenilere aittir.¹⁰

3. Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Mûsiki (Şarkı)

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'na ait katalog taramalarında kırk adet 'Muzır Şarkı' kavramı yer alan belgeye ulaştık. Bu belgelerin tarihleri 1308/1892 ve 1325/1909 yılları arasını kapsamaktadır. Belgelerde yer alan tarih aralığında padişah Sultan II. Abdulhamid Han (1876-1909) dönemi olayların gerçekleştiği yer olarakta genellikle Balkan toprakları yer almaktadır.

Belgelere konu olayların gerçekleştiği yerler

Bursa	Pirlepe (Makedonya)	Ohri (Makedonya)
Erzincan	Kesriye (Yunanistan)	Manastır (Makedonya)
Bitlis	Ertuğrul Sancağı (Bilecik)	Kumkapı (İstanbul)
İştîp (Makedonya)	Kumanova (Makedonya)	Demirhisar (Makedonya)

Elde ettiğimiz belgelerde uygulanan yasaklamaların genel olarak dinî veya ahlâkî değil siyasî nitelik taşımaktadır. Bu yasaklamalarda dönemin sansür politikasının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sansür konusunda bazı düşünceleri burada aktarmak istiyoruz:

“Sanat ve sansür aynı cümle içerisinde tarihsel süreç içerisinde sık sık adlarını yanyana duyduğumuz ama birbirine zıt olan iki kavramdır. Özellikle basın camiasının alışkın olduğu ve sık sık karşılaştığı sansür, devletlerin birbirleriyle olan ajanlık faaliyetlerinin yürütüldüğü ve totaliter rejimlerin egemen olduğu yerlerde sıkça rastlanmaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi Osmanlı Devleti sınırları içerisinde de daha çok gazete ve dergi gibi yayınlara uygulanmıştır. Bunların dışında sinema filmleri, tiyatro eserleri, telgraflar, mektuplar, kitap ve broşürlerde sansürün kapsamına girmektedir.”¹¹

Şerif Demir belgelerimizin tarihsel aralığına denk gelen Sultan II. Abdulhamid dönemi sansür politikasını şu şekilde aktarmaktadır:

¹⁰ İrfan Yiğit, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Mûsikî ve Yasaklar* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019), 456.

¹¹ Erhan Özden, *Arşiv Belgeleriyle Dârülelhan* (İstanbul: Dört Mevsim, 2015), 215.

“31 Ağustos 1876 tarihinden itibaren basına üzerinde uygulanan sansür ve baskı artmıştır. Eylül 1877'de yürürlüğe giren sıkıyönetim kararnamesi nedeniyle birçok gazeteci sürgüne gönderilmiştir. Ayrıca bu dönemde sansür kurulu kurulmuştur. Siyasî içerikleri nedeniyle yayımlar sansüre maruz kalmıştır. Bu dönemde devlet kendi gazetesi olan Takvim-i Vekayi bile 1879 yılında bir dizgi yanlışlığı bahanesiyle kapatmıştır. 1891'de tekrar yayın hayatına dönsede 1892'de aynı bahanelerle tekrar kapatılmıştır. Sultan II. Abdulhamid dönemi olan bu tarihsel dönemde meydana gelene birçok siyasî gelişme toplumsal birçok öğeyi etkilemiştir. Belgelerimizin geçtiği tarihsel aralığında içerisinde olduğu bu dönem 1909 yılına kadar devam etmiştir. 24 Temmuz 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte basın üzerindeki sansürden de vaz geçilmiştir.”¹²

İlk ‘Muzır Şarkı’ kavramının yer aldığı belge 1892 tarihli ve son belge de 1909 yılına aittir. Belgelerin tarih aralığında devlet politikası olarak uygulanan sansür, toplumun farklı alanlarında da uygulanmakta ve bazı mûsiki çeşitleri de içerisinde geçen ifadelerden dolayı ‘Muzır Mûsiki/şarkı’ kavramı ile ifade edilmiştir.

Üç ciltlik Ali Seydi'ye ait *Resimli Kâmûs-ı Osmanî*'de (1908-1914) 1129 ve 1132. sayfalarında yasaklı olan kelimelerin listesi verilmiştir. Bu kelimelerin yer aldığı yayınlar muzır olarak görülmüştür. Yasaklamalara neden olan bu kelimeler devlet tarafından yasaklı sayılmıştır.

Erhan Özden tarafından hazırlanan ‘Arşiv Belgeleriyle Dârülelhan’ isimli kitapta konumuz ile ilgili bir belge verilmektedir. Bu belgede ‘Muzır Şarkı’ kavramı ‘bîedebâne güfteli, gayr-ı münasib şarkı’ olarak ifade edilmektedir ve şu bilgileri verilmektedir:

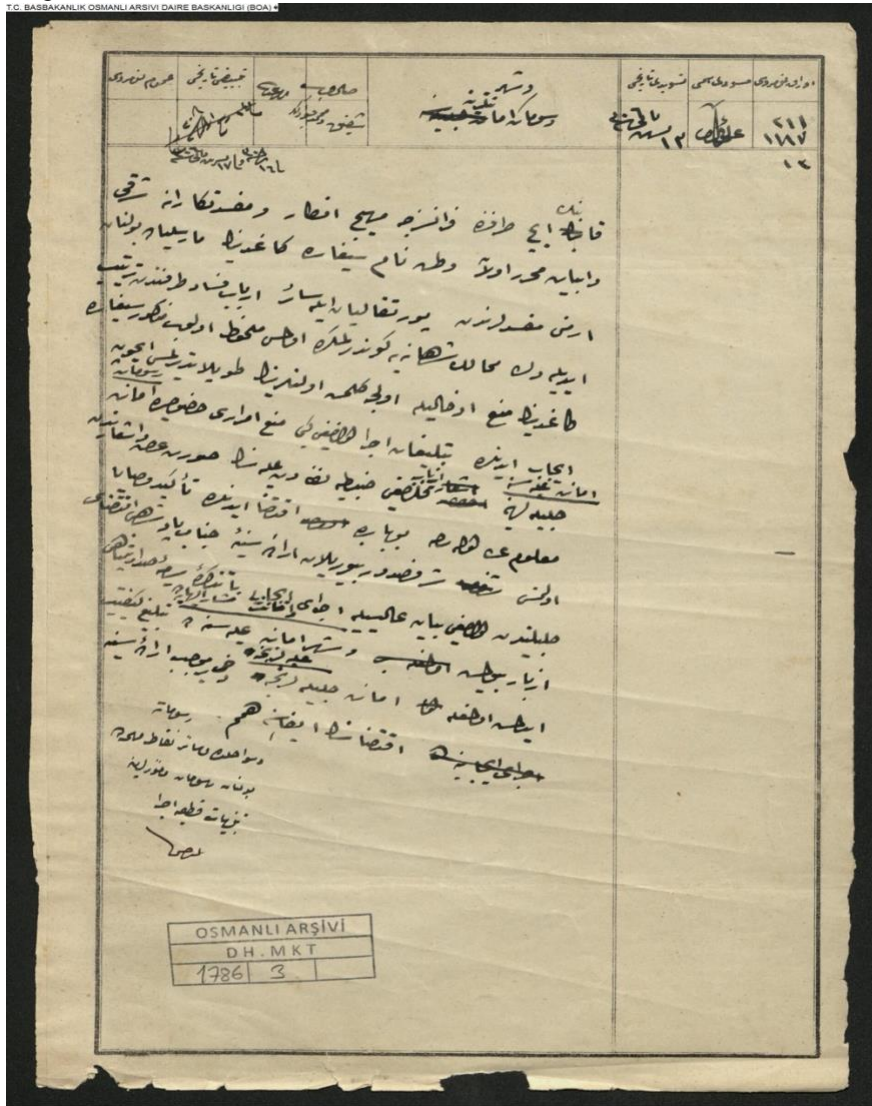
“Darulelhan da verilmekte olan sözlü repertuar eğitimi şarkı, türkü, tavşanca, köçekçe ve klasik eserlerden oluşmakta idi. Klasik eserlerin bestelendiği sözler divan edebiyatına ait şiirlerden oluştukları için sorun teşkil etmiyorlardı. Ancak bazı aşk konulu ve müstehcen güfteye sahip tavşanca ve köçekçeler Osmanlı gibi İslamî devlet anlayışıyla yönetilen bir ülkede kız ve erkeklerin bir arada okuyacağı türden eserler değillerdi. Bu nedenle İnas Darul Elhan'ında erkek öğretmenlerin kızlara öğrettikleri edebe aykırı bazı eserler gazete köşelerine taşınmış ve Maarif Nezareti'nden Darulelhan Mûsiki encümenine bir uyarı yazısı gönderilmiştir. Oldukça sert bir üslup kullanılan yazıda bu tür eserlerin yerine daha uygun şarkıların öğretilmesi gerektiği belirtilmektedir.”¹³

¹² Şerif Demir, “İktidar-Basin İlişkileri Osmanlı Dönemi”, *The Journal of Academic Social Science Studies* 5/6 (2012), 373.

¹³ Özden, “Arşiv Belgeleriyle Dârülelhan”, 216.

Muzır Şarkı Kavramının Geçtiği Belgeler

Belge-2

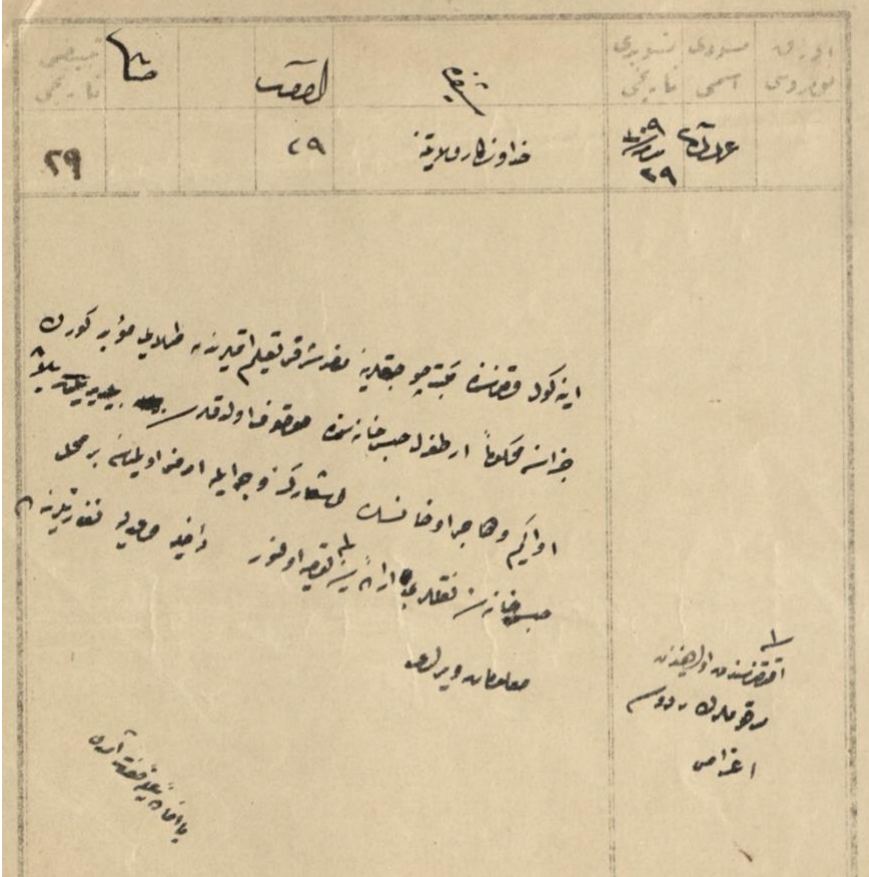
DH.MKT.01786.00003.001

Belge Özeti:

1308/1892 tarihli belge 'Marsilya'da bulunan Ermeni mefsed Portakalyan ve bazı erbâb-ı fesad tarafından tertib edilerek ve kabının iç tarafında muzır şarkı ve beyitler bulunan Vatan adlı sigara kâğıtlarının memalik-i şahaneye idhâlinin yasaklanması ve evvelce gelmiş olanların toplattırılması için icab edenlere tebliğat icra olunması' hakkındadır.¹⁵

¹⁵ B.O.A. DH.MKT. No.1786, Gömlek No. 3

Belge-3

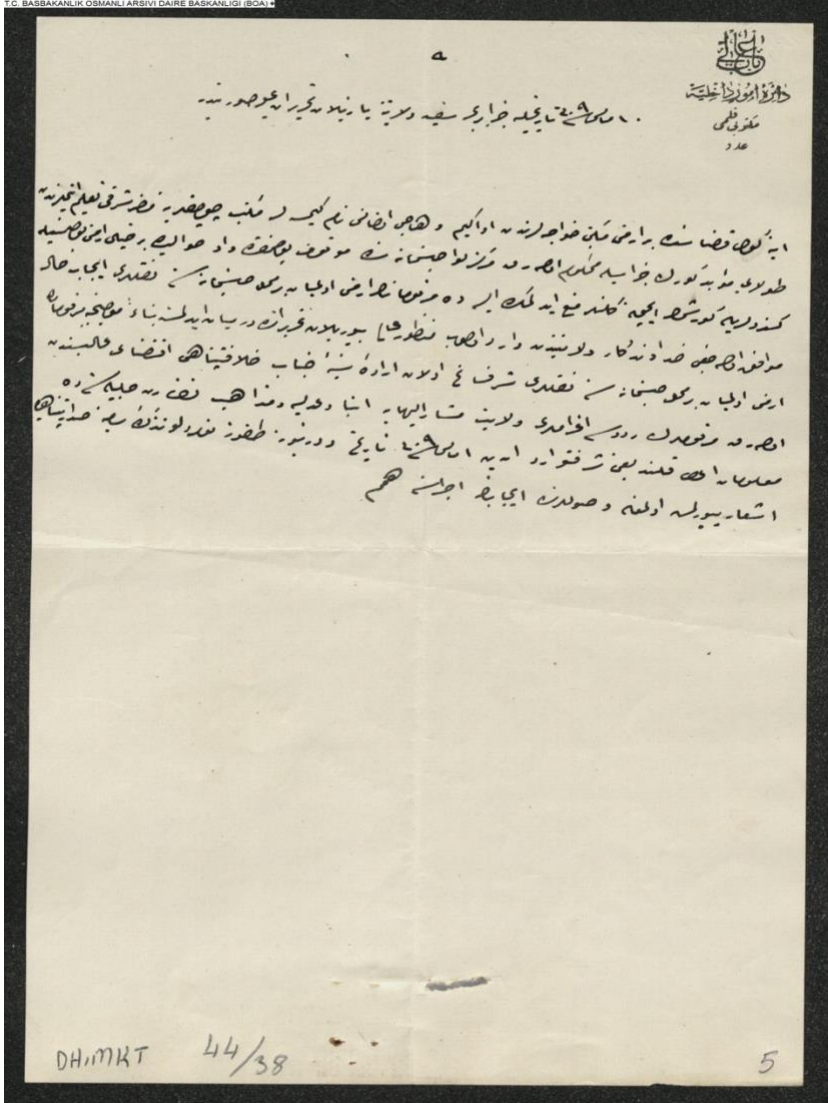
Belge Özeti:

1309/1893 tarihli ikinci belge 'İnegöl kazasında mektep çocuklarına muzır şarkı talim ettirmelerinden dolayı Ertuğrul Hapishanesi'nde mevkuf bulunan Avakim ve Haçi Ohannes'in müebbed kürek hapsine mahkûm edilmesi ve Ermeni olmayan bir mahaldeki hapishaneye nakilleri hakkındadır.¹⁶

¹⁶ B.O.A. BEO, No.197, Gömlek No. 0147671

Belge-4

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

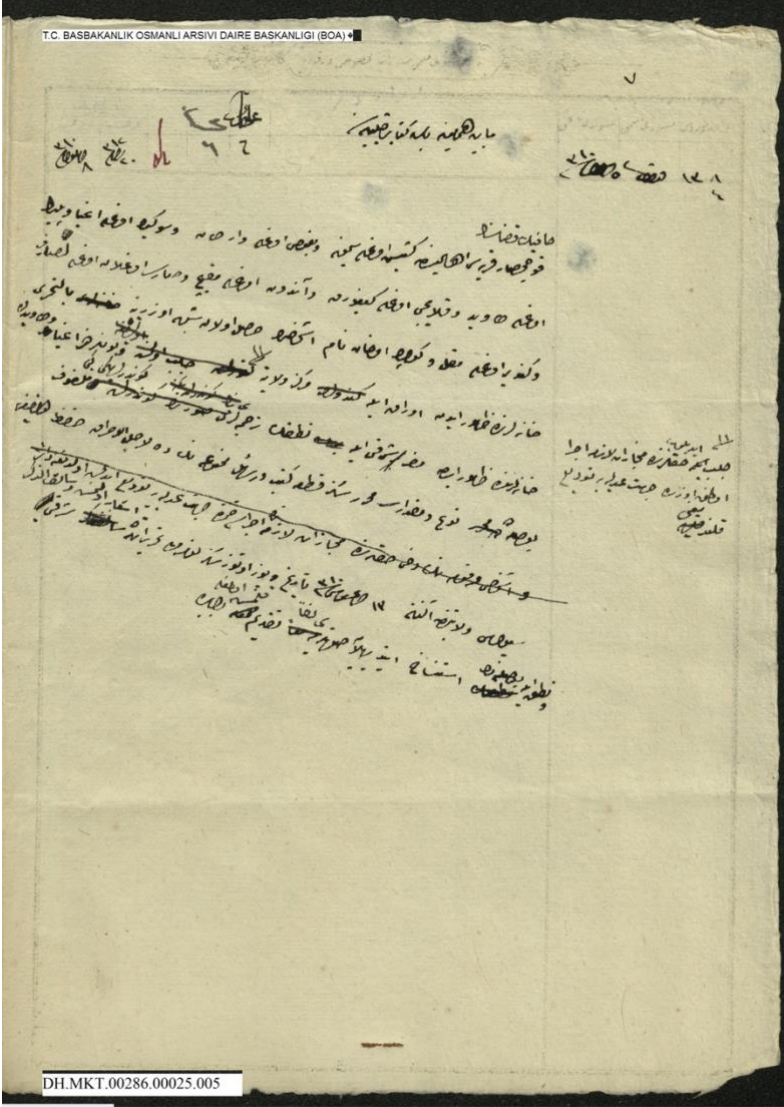
DH.MKT.00044.00038.005

Belge Özeti:

İnegöl kazasında bir Ermeni mektebinde hocalarından Evakim ve Hacı Ohannes isimli kişilerin mektep çocuklarına muzır şarkı talim etmelerinden dolayı kürek cezasına mahkûm olarak merkez liva hapisanesinde mevkuf bulunmakta ve o havalide bir hayli Ermeni bulunmasıyla kendileriyle görüşmek için gelenler men' edilmesi, merkumanın arz olmayan bir mahalle hapisanesine nakilleri icap eden duruma uygun olacağı Hüdavendigar vilayetinden varid olup.¹⁷

¹⁷ B.O.A. DH_MKT, No.00044, Gömlek No. 000381

Belge-5

Belge Özeti:

'Hafik Kazası'nın Koçhisar Karyesi ahalisinden bazı şahısların, hasıl olan şüphe üzerine hanelerinde zuhur eden evrak (evlerinin aranmasıyla ortaya çıkan) muzır şarkı ve nutuğun tercümelere gönderildiği gibi melfuf nev' ve miktarda muharrer sekiz kıta kitap ve risale mecmuanın yakılmak üzere el konduğu ve kendilerinin de adliye teslim edildikleri.' Hakkındır. 15 Ağustos 1310/1894¹⁸ Bu belgede dikkat çeken nokta 'Muzır Şarkı' olarak nitelenen şarkının sözleri de yer almaktadır.

¹⁸ B.O.A. DH_MKT. No. 00286, Gömlek No.00025

Belge-6

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

4

توجیهی خیر ساهلیسنده توجیه ادغی اغیانک اداتة میاسته ظهور اید نه کوهجک بردقتره بلینیلدیله ارمنی العبار
ال یا نیسلی اید یا نیلله برقطعه شریفک نرجم سید -

الوداع ای سوکیلم الوداع
حرب صدر طینه اناز اولدی
کرقرمانده یغوه اولدی اسیم
سلطنه حصه یوقد - بکا

اغلام ای جکر یا - هم اغلام
مکلند - عورت ایدیم آه اغلام
ستت حربی دوشریم اکر
ساده کوره لم یکدیگر غزی

درونده علوناک اولانه
فرنداسه حسی دکلند -

ایستنانک عزیز طور اغندنه
اجینیک بیوندرینق قالدیریم

اصد نلفضه | اوغوز
نجمار اولانه

OSMANLI ARŞİVİ		
DH. MKT		
286	25	2

DH.MKT.00286.00025.002

Belge Özeti:

Koçhisar karyesi ahalisinden Kocaoğlu Ağya'nın evrak-ı meyanında zuhur eden küçük bir defterde Ermeni el-ibare el yazısı ile yazıl Ohri kasabasındaki Bulgar mektebinde an bir kıta-i şerifin tercümesidir.

Elveda ey sevgilim elveda

Harb sadası tanin endaz oldu

Ger kahramanlara refik olmaz isem

Sultandan hassa yoktur bana

Ağlama ey cekerparem ağlama

Mümkündür avdet ideyim âh ağlama

Şiddet-i harbde düşersem eğer

Semada görelim yek diğerimize

Derunumda alevnâk olan

Karındaş hasedi değildir

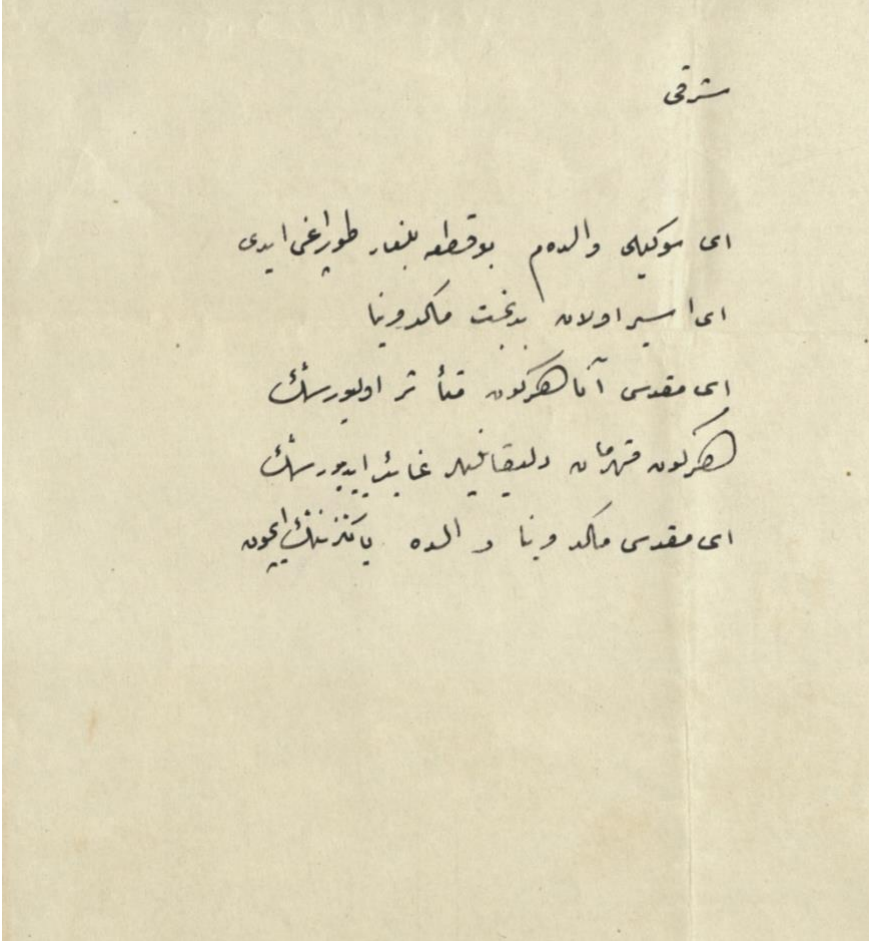
Ermenistanın aziz toprağından

Ecnebinin boyunduruğunu kaldıracığım¹⁹

Görüldüğü gibi aşk ve Ermenistan ile ilgili geçen sözlerden dolayı da muzır statüsünde sayılmaktadır. Ayrıca bunlardan dolayı yakalanan kişi ceza almıştır.

¹⁹ B.O.A. DH_MKT, No.00286, Gömlek No.00025

Belge-7

Belge Özeti:

Düğünde söylenen şarkı

Şarkı

Ey sevgili validem bu kıt'a Bulgar toprağı idi

Ey esir olan bedbaht Makedonya

Ey mukaddes âna hergün müessir oluyorsun

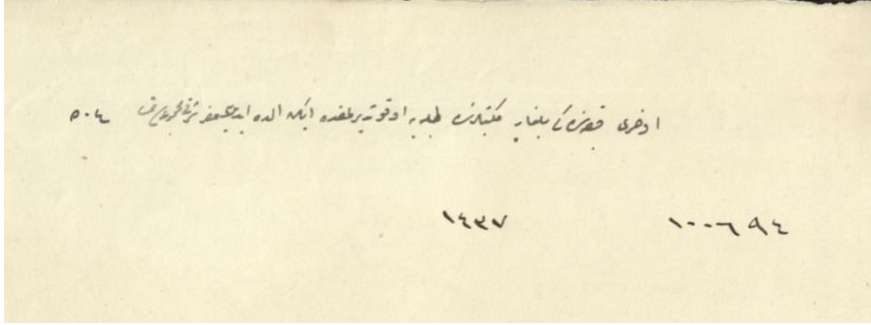
Hergün kahraman delikanlıları kaybediyorsun

Ey mukaddes Makedonya ve eldef yalnız senin için²⁰

²⁰ B.O.A, TFR.1.KV. No.00099, Gömlek No.09837

Belge-8

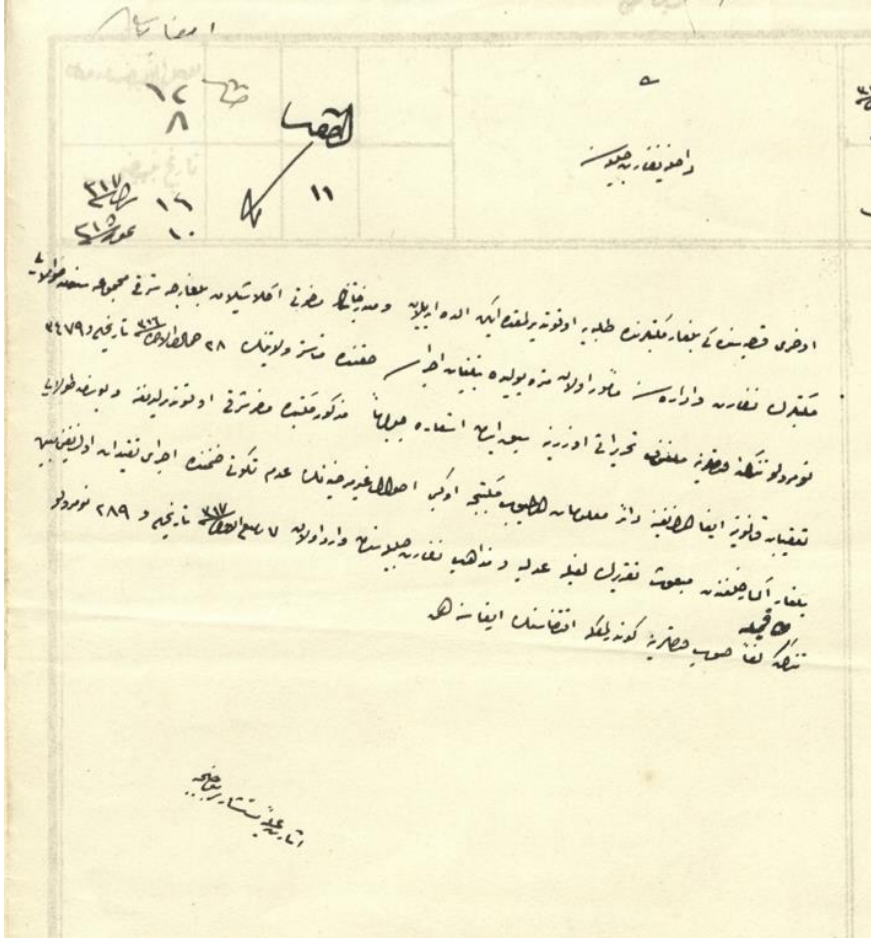
NLI ARSIVI DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

Belge Özeti:

Ohri kasabasındaki Bulgar mektebinde talebeye okutturulmakta iken elde edilen muzır şarkı mecmuası 504 1437 100694

Belge-9

Belge Özeti:

Dahiliye Nezaret-i Celilesine

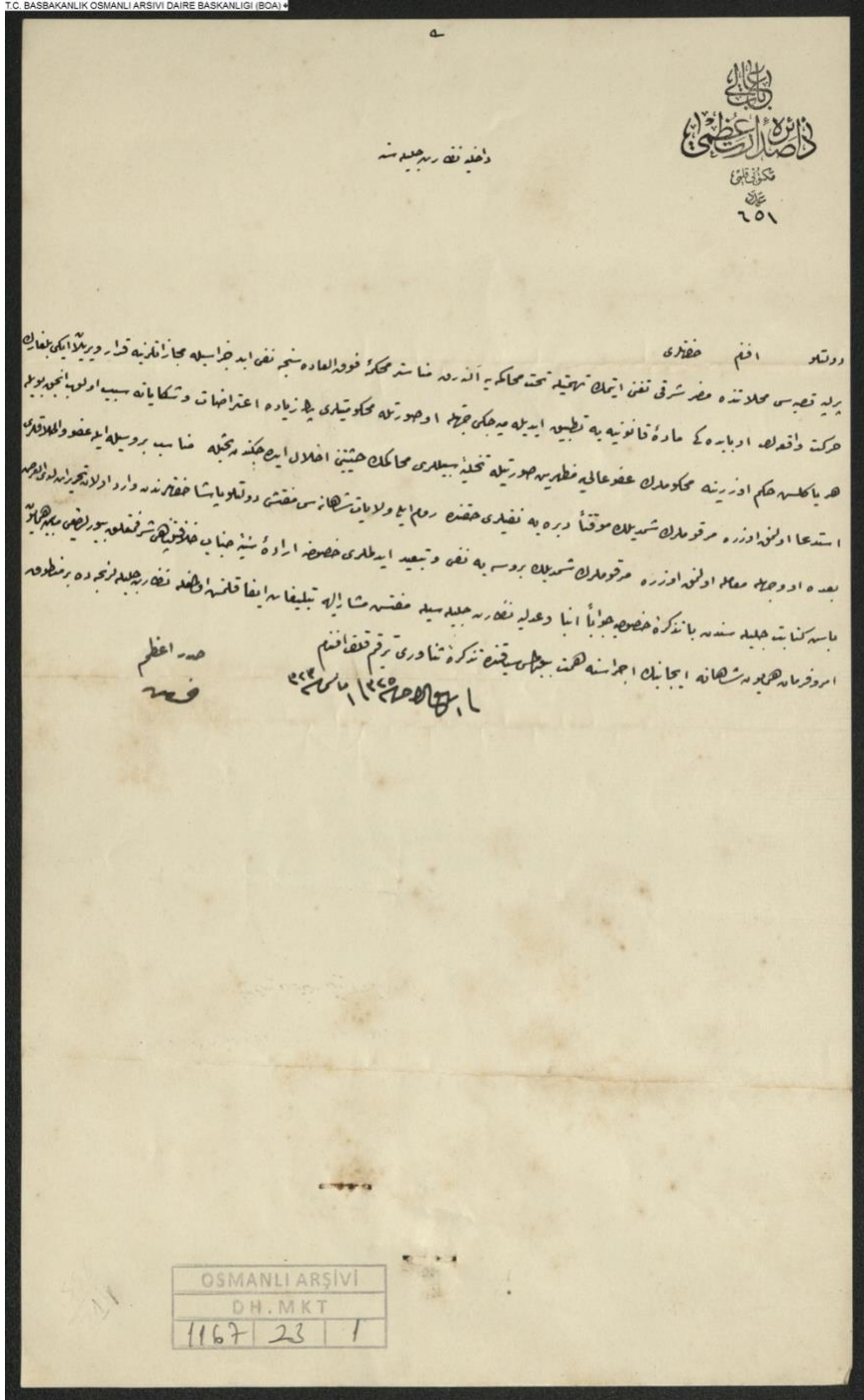
Ohri kasabasındaki Bulgar mektebinde talebelere okutturulmakta iken elde edilen münderecatının mazarratı anlaşılan Bulgarca şarkı mecmuasından dolayı mekteblerin nezaret ve idaresine memur olan Tirebolu'da tebliğan icrası hakkında Manastır vilayetinin 28 Cemaziyevvel (1)316 tarih ve 3479 numaralı tenkihe-i fermanlarına melfuf tahriratı üzerine buyrulan iş'ara cevaben mezkur mektebde muzır şarkı okutulduğuna ve bundan dolayı takibat-ı kanuniye (Kanuni takibat) ifa olunmasına dair malumat olmayub mektebce o gibi usuller gayr-ı maraziyenin adem-i tekevvüni zımında icrayı takyidan olunmamış Bulgar eksar-ı halkından mebus Takdirin lakabla adliye ve mezahib nefarin celilesine varid olan 7 R.evvel (1)317 tarih ve 289 numaralı tezkire leffen cevab hümayunlarına gönderilmekle iktizasının ifasına

Asar-ı Aliyyei Müsteşar Ber-mucebince²¹

²¹ B.O.A, BEO, No.1343, Gömlek No.100694

Belge-10

T.C. BASSAKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

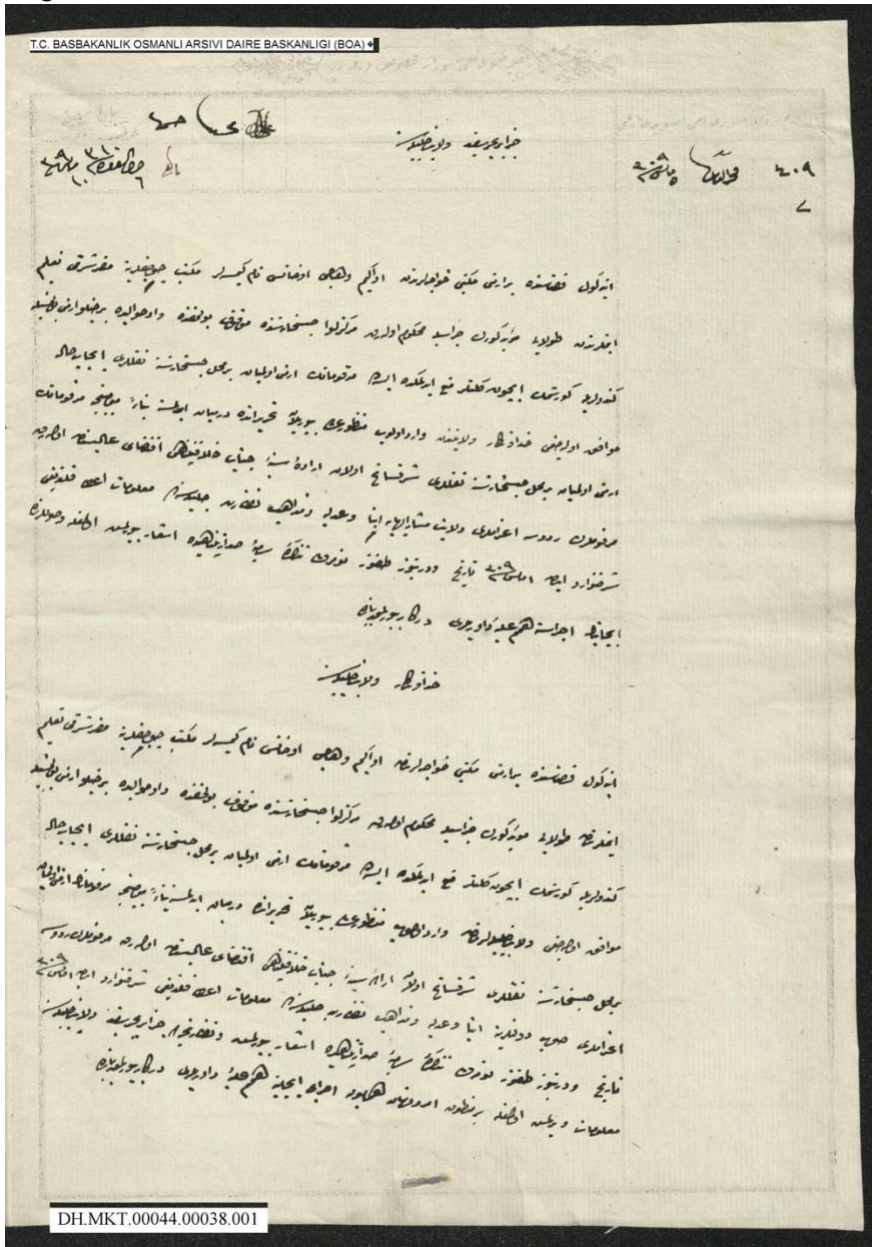
DH.MKT.01167.00023.001

Belge Özeti:

Pirlepe kasabası mahallelerinde muzır şarkı teganni etmek töhmetiyle taht-ı muhakemeye alınarak Manastır Vilayeti Mahkeme-i Fevkaladesi'nce nefy-i ebed cezasıyla cezalandırılmalarına karar verilen iki Bulgar'ın yaptıkları hareket o babdaki kanuna tatbik edilemeyeceği cihetle o suretle mahkumiyetleri pek ziyade itirazlara ve şikayetlere sebep olup Debreye nakilleri hakkında Rumeli Vilayetişahanesi devletlü paşa hakanilerin varid olan tahrirata lede'l arz ba'dehu o veçhile muamele olunmak üzere merkuruların şimdilik Bursa'ya uzaklaştırılmaları huşuna irade-i seniyye hilafetpenahi şeref müteallik buyurulmak mabeyni hümayun baş kitabet celilesinden ba-tezkire-i hususa cevaben adliye nezaret-i celilesiyle müfettiş müşarun ileyh tebligat ifa kılınmış olmakla nezaret-i celilelericede emru ferman hümayun-ı şahane icabının icrasına himmet buyurulmuş.²²

²² B.O.A. DH_MKT, No.01167, Gömlek No.00023

Belge-11

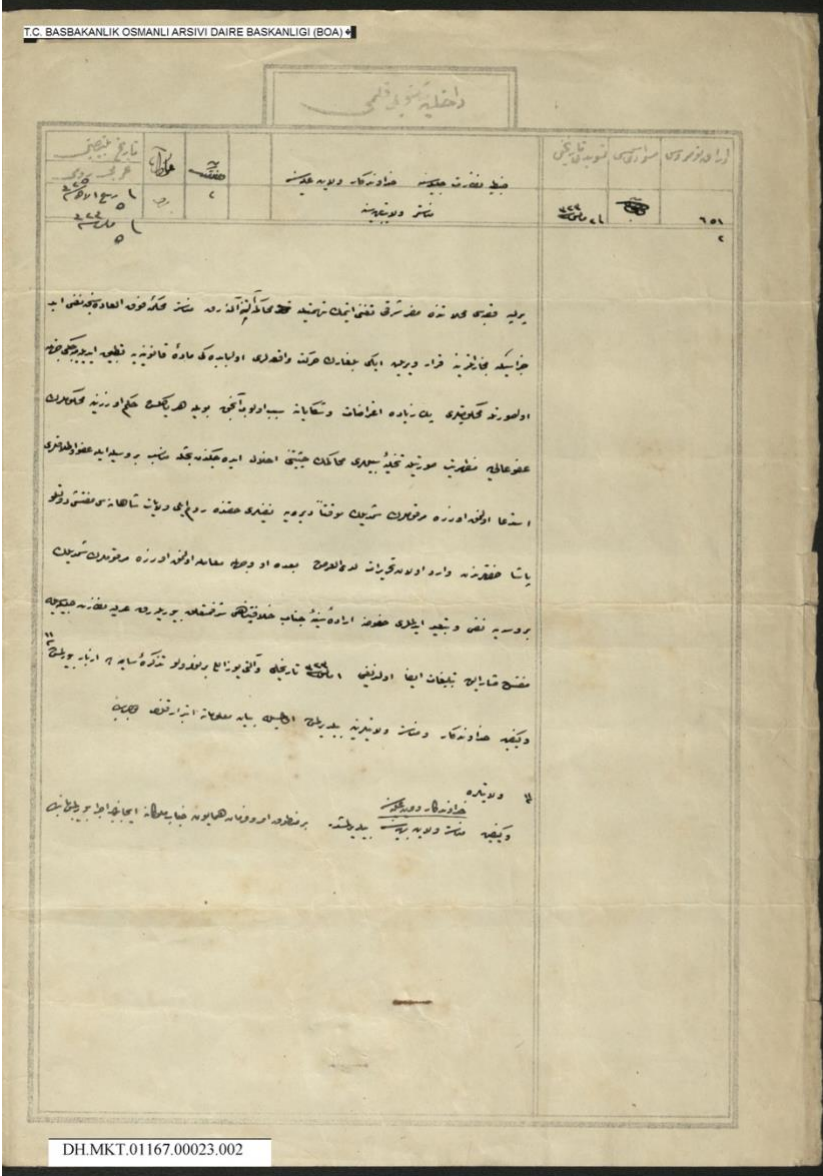
Belge Özeti:

İnegöl kazası Ermeni Mektebi hocalarından Evakim ve Hacı Ohannes isimli kimselerin çocuklara muzır şarki talim ettirdiklerinden dolayı müebbed kürek cezasına mahkûm olarak mezkûr liva hapisanesinde mevkuf bulunmakta ve o havalide bir hayli Ermeni bulunması. Kendileri ile görüşmek için men’ edilmekte

isede merkumatın Ermeni olmayan bir mahal hapisanesine nakilleri ıycab-ı hale muvafık olacağı Hüdavendigâr vilayetinden varid olup Ertuğrul Sancağı Hapishanesi'nde hapis tutulan Muallim Evakim ve Hacı Ohannes'in kötü hallerinden dolayı Rodos'a gönderildiklerinin bildirilip bunlar gibi olan diğer dokuz neferin nakilleri hususunun sorulması üzerine, Bodrum Kal'ası Hapishane-i Umumisi'nin inşaatı tamamlanıncaya kadar yerlerinde muhafaza olunmaları gerektiğinin Hüdavendigâr Vilayeti'ne bildirildiği.²³

²³ B.O.A. DH_MKT, No.00044, Gömlek No.00038

Belge-12

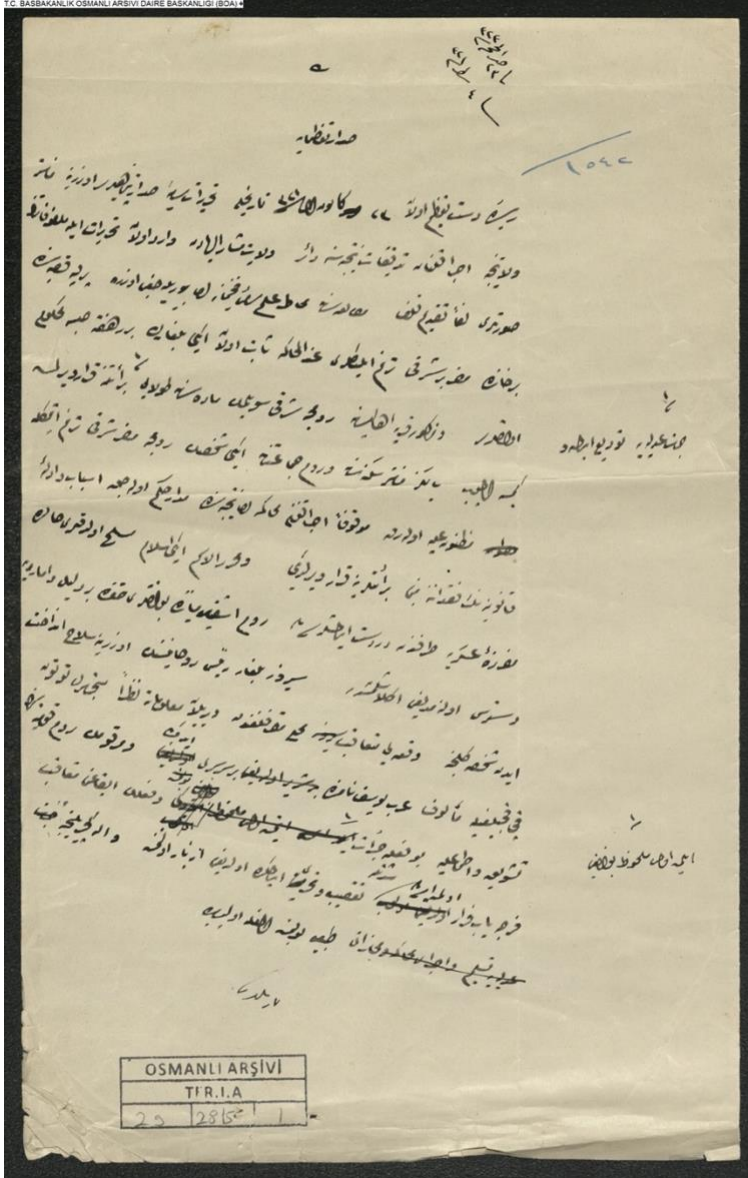
Belge Özeti:

Pirlepe kazası mahallatından muzır şarkı söylemek töhmetiyle muhakeme altına alınan ve nefy edilmelerine karar verilen iki Bulgar'ın Bursa'ya nefy ve teb'id edilmeleri.²⁴

²⁴ B.O.A, İ..HUS, No.153, Gömlek No.87

Belge-13

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BDA)

TFR.I.A.00029.02815.001

Belge Özeti:

Pirlepe'de bir hanede muzır şarkı söyleyen iki Bulgar'ın birer hafta hapse mahkûm oldukları, Manastır'da Rumca muzır şarkı söyledikleri halde beratlarına karar verilen kimse olmadığı ve Siroz Bulgar Ruhani Reisine silah atanlar hakkındaki tahkikatı havi varakanın takdimi.²⁵

²⁵ B.O.A, TFR. I.A. No.29, Gömlek No.2815

Belge-14

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BASKANLIĞI (B.O.A.)

Le 1909 1909

وصول نومروسی 1909

№ d'arrivée 1909

دقیقه ساعت

h. m. du

ارسالی

Expédie

مأمورک امضاسی

Signature de l'Employé

TELEGRAMME

نمونه ۱

Transmis par

دقیقه ساعت

h. m. du

بدأ بخابره

Commencé à

ختم بخابره

Fin à

مأمورک امضاسی

Signature de l'Employé

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

عن قسطنطینہ الی

شماره برونوسی	عدد کلمات	گروپ	تاریخی شروع	ساعت	دقیقه	روز و یا شب	طریق	اشارات مخصوصه
N. du dépôt	Nombre de mots	Group	Date du dépôt	Heures	Minutes	Matin ou soir	Voies	Indications non taxa
136	12589							

مفتی عثمانی مأموریه جلیلیه

داروسه زیر محمد سنه و بیضا سنه بتقو و ولد ایسدر اخصر له خانه سنه واسقال
سایه و ملک و اخصر سنه فریایم و نیکو له بلرزو لور خاندنیه مفر شوقی سولفنده ایکیه لیل
روزیه فرزند درین اولیاده کی تحقیق اولیه اور اقلید معاجرت علیه بودیج
قمانده خاتمه
ایمده حق

عصافیه

OSMANLI ARŞIVI
TFR.I.KV
136 12589

TFR.I.KV.00136.13589.001

Belge Özeti:

Müfettiş-i Umumilik Memuriyet-i Celilesi

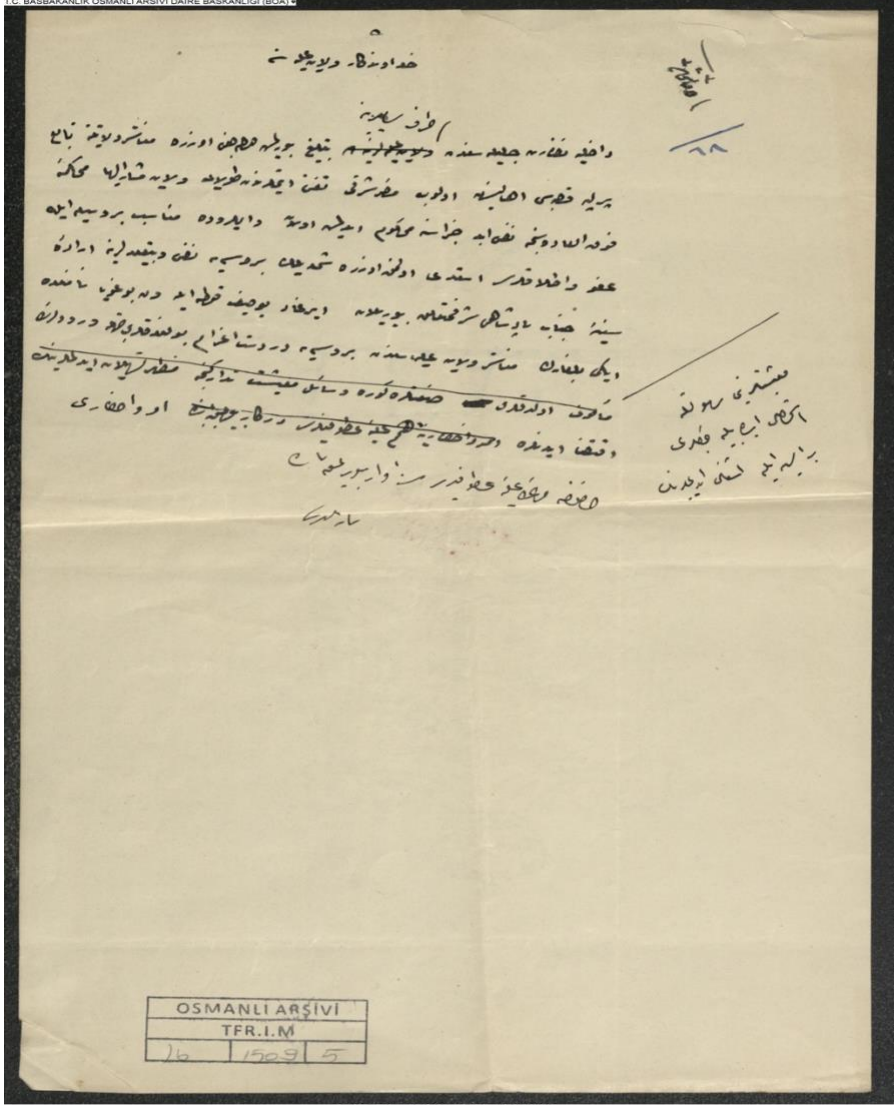
Varos-ı Zir Mahallesi Bulgar milletinden Petko veled-i Ayzedarofko'nun evinde Daskal Milan, Alekso, Atnas, Yakim ve Nikola Belozo'nun muzır şarkı söylerken devriye tarafından yakalandıklarına dair 31 Temmuz (1)322 Kumanova²⁶ Kaymakamlığı'nın telgrafı.²⁷

²⁶ Makedonya'nın Sırbistan sınırı yakınlarında bir şehirdir. Şehir, Üsküp ve Manastır şehirleri ile beraber ülkenin üç büyük şehrinden birisidir.

²⁷ B.O.A, TFR.I.KV, No.136, Gömlek No.13589

Belge-15

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (B.O.A.)

TFR.I.M.00016.01509.005

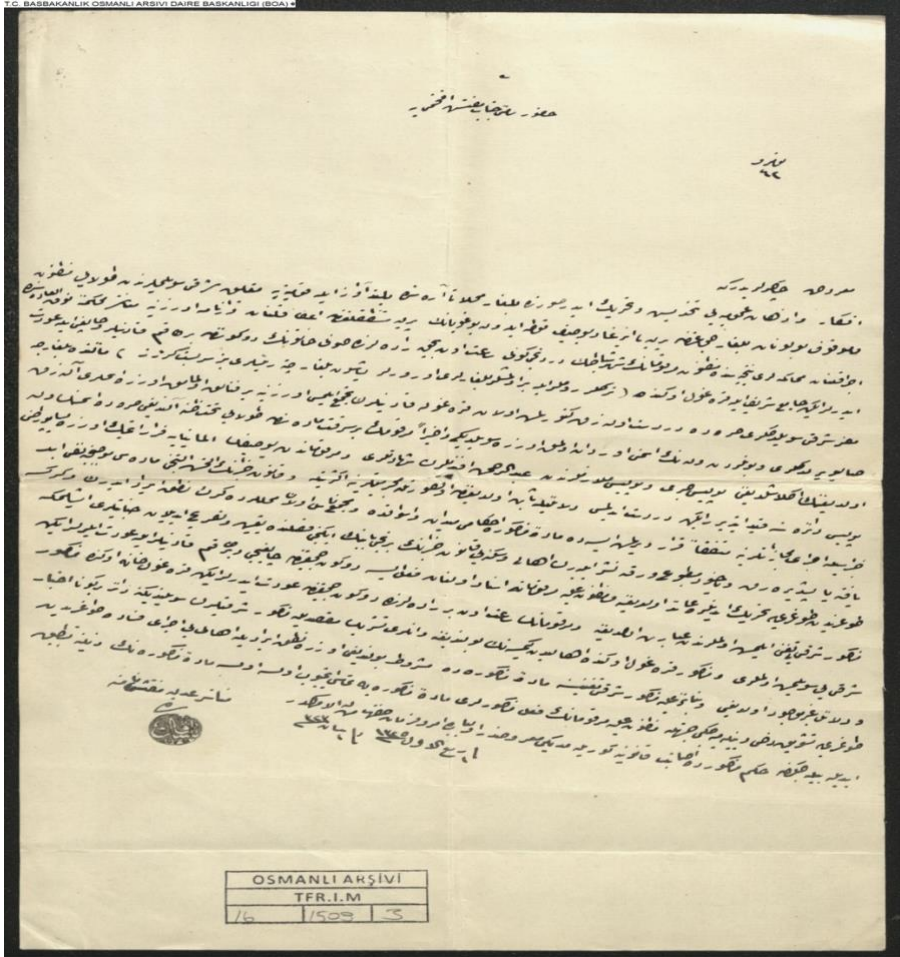
Belge Özeti:

Dahiliye nezaret-i celilesinde tebliğ buyurulan Manastır vilayetine tabi Pirlepe kazası ahalisinden olup muzır şarkı teğanni etmelerinden dolayı valayı muşarun ileyha mahkeme-i fevkaladesince nefy-i ebed cezasına mahkûm edilmiş olan ve ileride münasip birüyle afv ve ıtlakları istedi olmak üzere şimdilik Bursa'ya sürülmeleri hakkında.²⁸

²⁸ B.O.A. TFR.I.M, No.00016, Gömlek No.01509

Belge-17

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

TFR.I.M.00016.01509.003

Belge Özeti:

Pirlepe mıntıkasında i'fa kılınan kararname üzerine Manastır Mahkeme-i Fevkaladesinde icra kılınan muhakemeleri neticesinde Şubat ayının dördüncü günü Sonya hatunun düğününde bir takım kadınlar cami-i şerif ve karakolun önünde Bulgarca muzır şarkı söyledikleri sırada tutuklanarak götürülmüş olan karakola kadınların toplanması üzerine fenalık olmamak üzere isimleri alınarak salıverilmedikleri.³¹

³¹ B.O.A, TFR.I.M. No.16, Gömlek No.1509

Belge-18

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BASKANLIĞI (B.O.A.)

نونه ١

ق 1909
Le 1909

وصول نومروسى
No d'arrivée

دقیقه ساعت
h. m. du

ارسالی
Expédié

مأمورك امضای
Signature de l'Employé

TELEGRAMME

Transmis par

دقیقه ساعت
h. m. du

بدا بخاره
Commencé à

ختم بخاره
Fin à

مأمورك امضای
Signature de l'Employé

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

De pour الى

محل نومروسى No du dépôt	عدد کلمات Nombre de mots	غروب Group	محل تاریخی Date du dépôt	ساعت Heures	دقیقه Minutes	روز و باش Matin ou soir	طریق Voies	اشارات مخصوصه Indications non taxés
٧٨٠٩	٩							

عراق

OSMANLI ARŞIVI
TFR.I.MN
77 7607

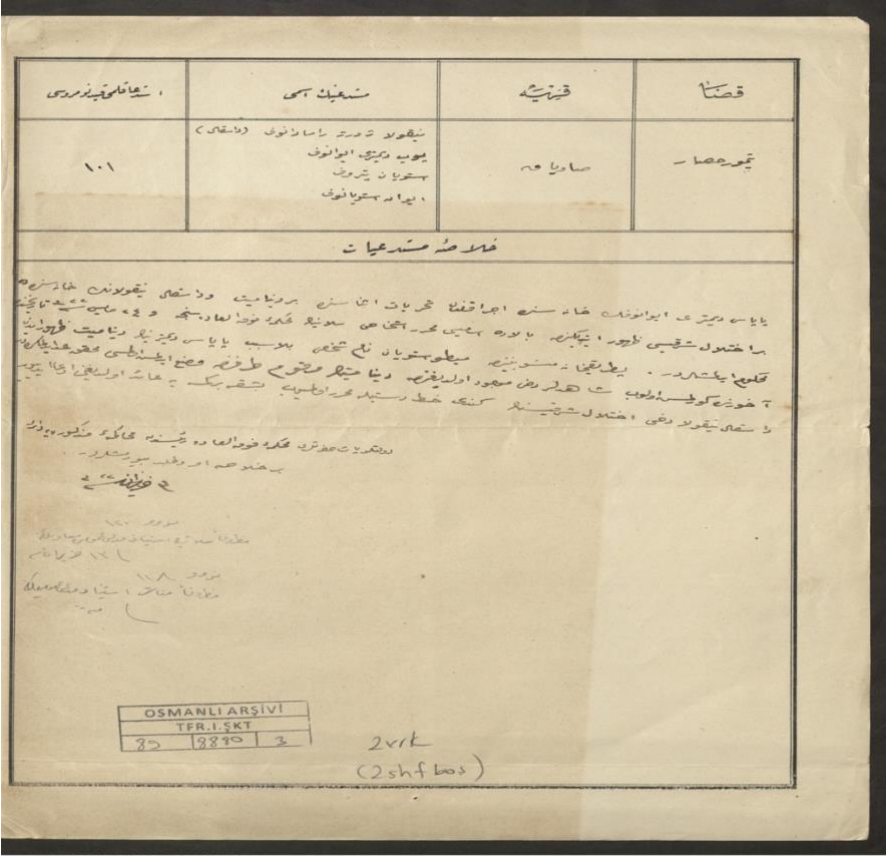
TFR.I.MN.00077.07607.001

Belge Özeti:

Pirlepe'de Bulgarca muzır şarkı söyleyenlerin yakalanarak adliyeye sevk edildiklerine dair Kaymakamlığı telgrafı.³²

³² B.O.A.TFR.I.MN, No.77, Gömlek No.7607

Belge-19

TFR.I.SKT.00089.08880.003

Belge Özeti:

Papaz Dimitri İvanof'un evinde yapılan aramada bir dinamit ve Daskal Nikola'nın evinde bir ihtilal şarkısı zuhur ettiğinden 4 Mayıs (1)322 tarihinde Selanik Mahkeme-i Fevkaladesince mahkûm edilmişlerdir. Patrikhane mesnevidenleri Mitostuyan isimli şahsın sebepsiz yere Papaz Dimitri'nin dinamit zuhur eden ahırında görülmüş olup, şahitler dahi mevcut olduğundan dinamitlerin bu kişi tarafından konulmuş olması muhakkak ve Daskal Nikola dahi ihtilal şarkısının kendisine ait olmadığını başkasına ait olduğunu iddia ediyor.³³

³³ B.O.A. TFR.I.SKT, No.00089, Gömlek No.08880

Belge-20

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIĞI (BOA)

تعلیمات
شماره

مختار استفسارات من الموقوفين و كذا		بازاری	گنجینه	ادبیه	تعلیمات	توقیف	بازاری	گنجینه	ادبیه	تعلیمات	توقیف
امضای لر	مستطوعه و سکاوند	مستطوعه	ارستو	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه	مستطوعه
واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد
ههنا بیورنویت	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی	کتابخانه یاقوتی
احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور	احدی دن قیامور
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

راصدینف جیدین

فری طقدن سفرلو سا، مسلح، تقریباً نصف تیلیدن مذکور کردک جاید محکم دفعه جیدین بدین
 اولکم درهجه اولیت و درایتسه ایلام مقدمه صادر اولدی خدایتنا - و بدینجه کونک یولده محمدنیز
 جید زاره - اعدن نظراً و وقتاً مذکور مقدمه جاید محکم کونک اهدا کتفه بیاید که میانک بالصحیح
 اصدان متار - ۱۰۰ مسیح،

بحر سفید والیس
عالف

DH.MKT 44/38 4

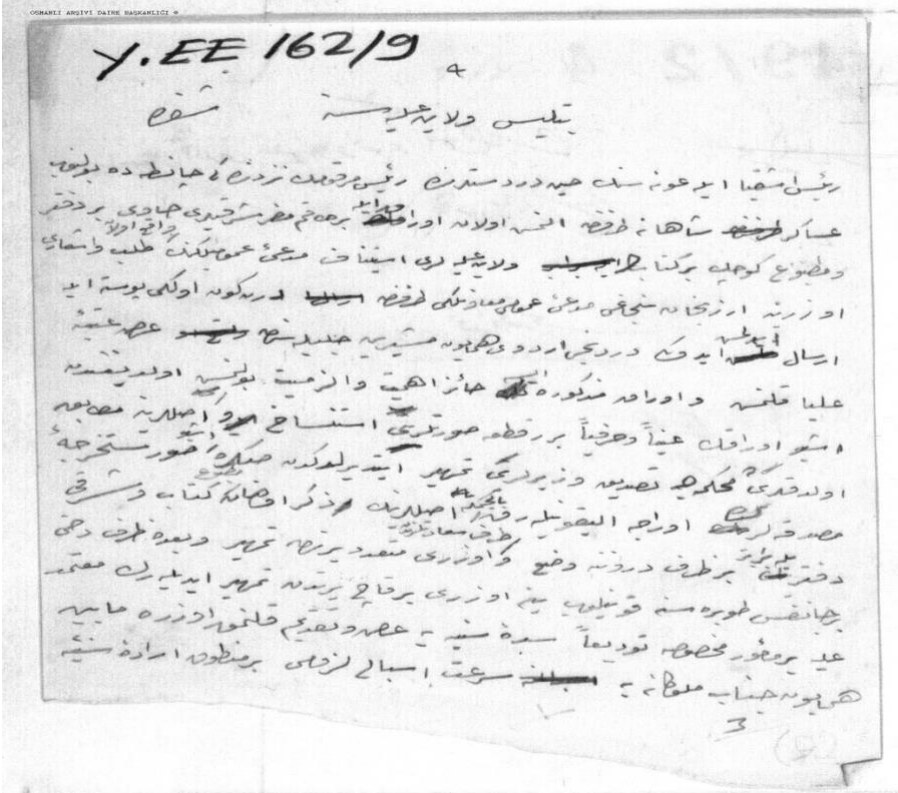
DH.MKT.00044.00038.004

Belge Özeti:

Kırk dokuz numaralı ve 10 Mayıs (1)309 senesi tahrirat nezaret penahilerinde kayıtlı kürek cezasıyla mahkum oldukları bildirilen Evakim ve Hacı Ohannes vürud etmiş iseler de haklarında sadır olup Hüdavendigar vilayetine gönderilen mahkeme ceza dairesi ilamına nazaran merkumatın müebbed kal'abend cezasıyla mahkumiyetleri anlaşılmağıyla bu babda ki mübayanetin bit-tashih iş'adı mütemennadır. 26 Mayıs (1)309³⁴

³⁴ B.O.A. DH.MKT, No.00044, Gömlek No.00038

Belge-21

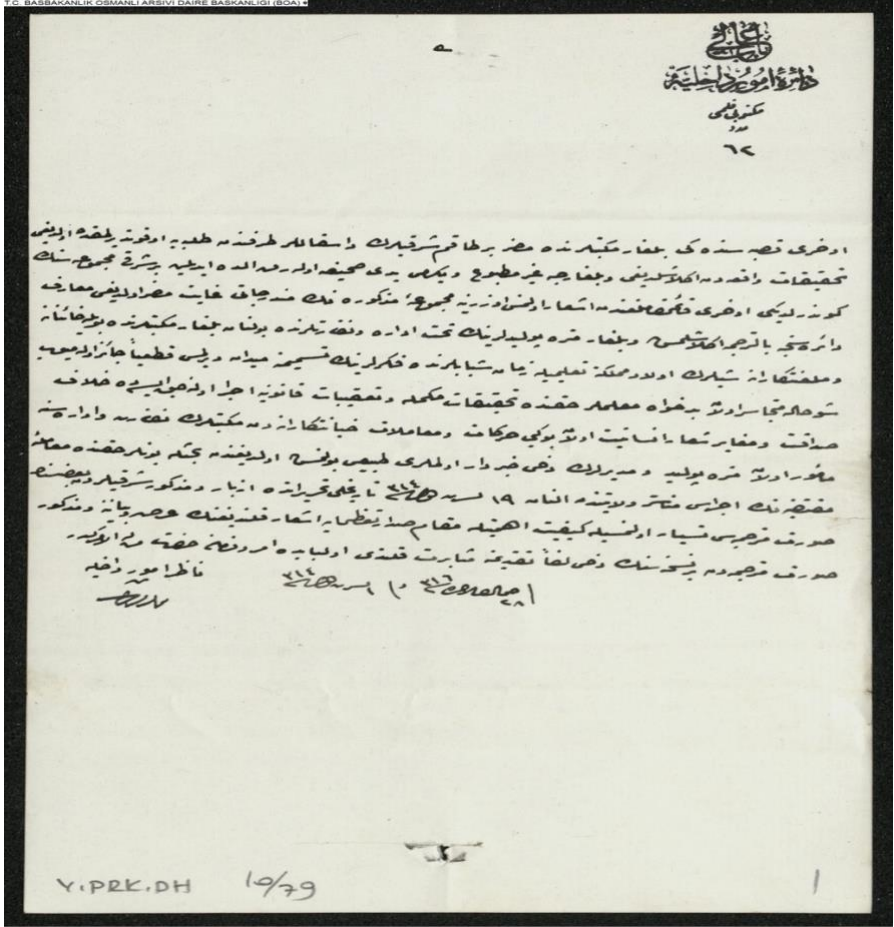
Y.EE.00162

Belge Özeti:

Bitlis Vilayet-i Âlisine

Reis-i eşkiya ve avanesinin yakalandıkları sırada çantasında bulunan asakir-i şahane tarafından alınmış olan evrak ve bir takım muzır şarkı içeren bir defter ve matbu küçük bir kitabın Erzincan sancağı müdde-i umumisi tarafından mühürlenerek Mabeyn-i Hümayun'a gönderildiği hakkında.³⁵

Belge-22

Y.PRK.DH.00010.00079.001

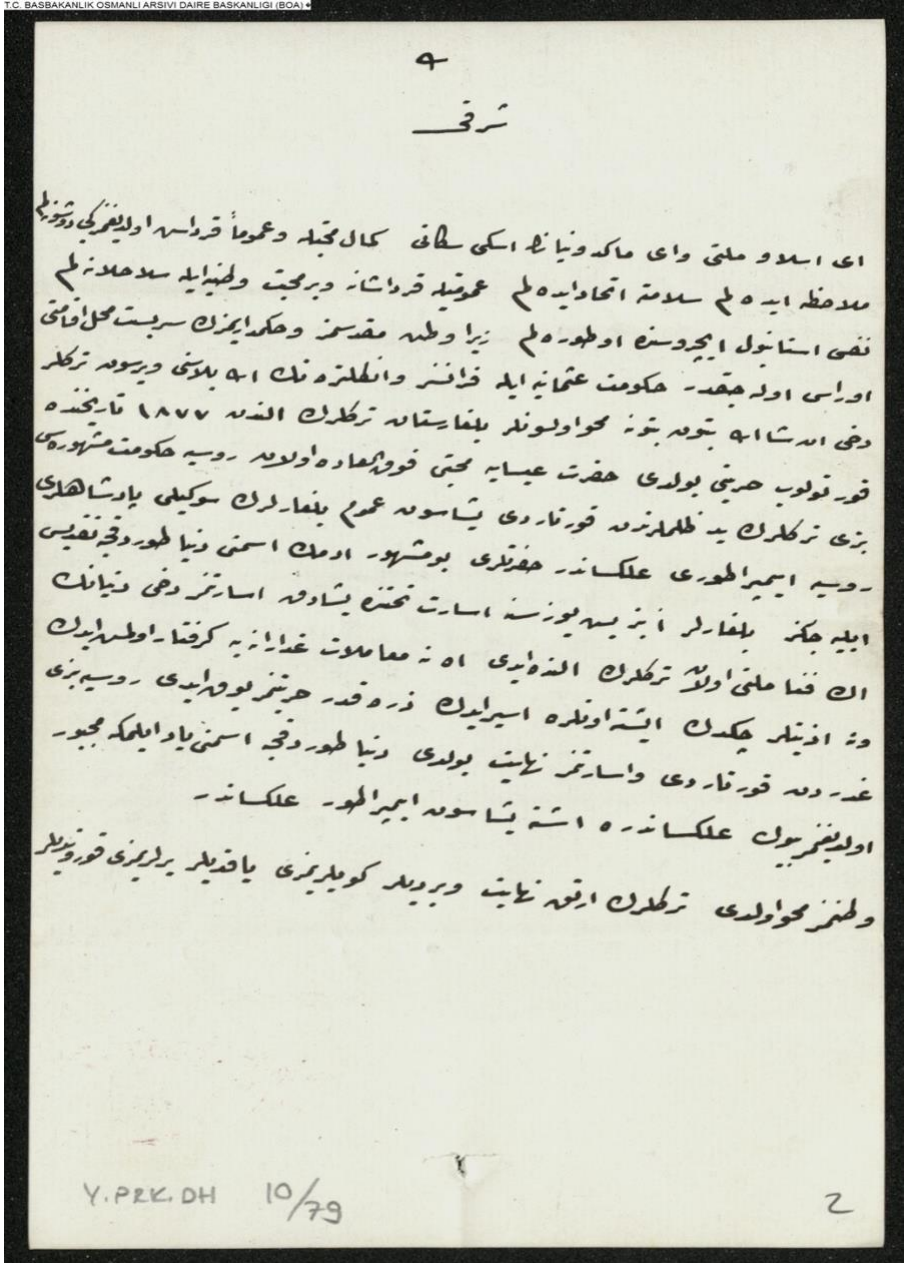
Belge Özeti:

Ohri Kasabası'nda ki Bulgar mekteplerinde muzır bir takım şarkıların öğrencilere okutturulmakta olduğu tahkikat-ı vakiadan anlaşıldığı ve yirmi yedi sahife olarak elde edilmiş bir şarkı mecmuasının gönderildiği Ohri Kaymakamlığı'ndan yazı ile bildirildiği ve üzerine zikredilen mecmuanın içeriği gayet muzır olduğu maarif dairesince tercümeyle anlaşılmış ve Bulgar metropolitlerinin idaresi altında ve nezaretlerinde bulunan Bulgar mekteplerinde böyle hain ve mülahatkar (husumet besleyen) şeylerin evlad-ı memlekette talimiyle gençlerin fikirlerinin tesmimine meydan verilmesi katiyen caiz olmayıp şu hale mütecasir (küstah) olan muallimler mahkeme tahkikatı ve takibatı icra olunacak.³⁶ Bu belgede bahsedilen muzır şarkının içeriği ile ilgili belge aşağıda yer almaktadır.

³⁶ B.O.A. Y.PRK.DH. No.00010, Gömlek No.00079

Belge-23

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

Y.PRK.DH.00010.00079.002

Belge Özeti:

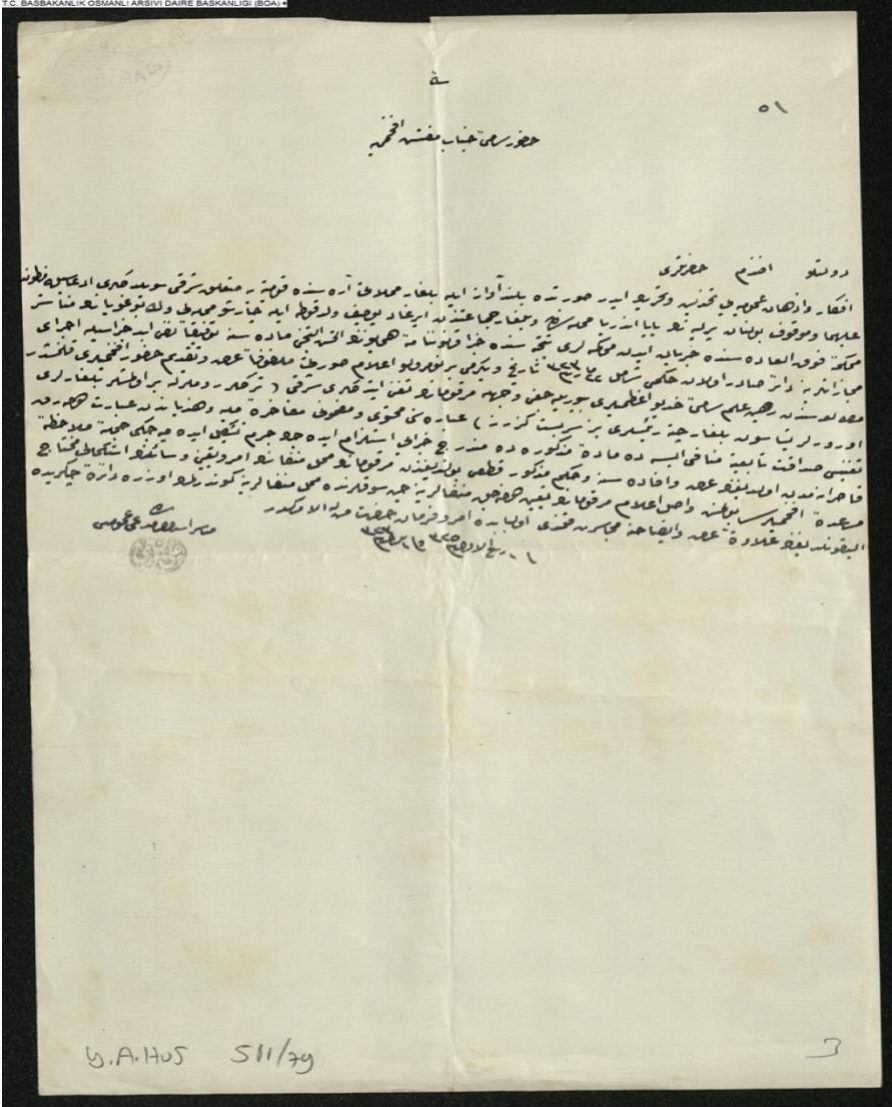
Şarkı

Ey İslav milleti ve Makedonya'nın eski sükkanı. Kemali muhabbetle ve umumen kardeş olduğumuz gibi düşünelim mülhaza edelim selamete ittihad edelim

umumiyetle kardaşane ve bir muhabbet-i vataniyye ile silahlanalım, Nefs-i İstanbul içerisinde oturalım zira vatan-ı mukaddesimizve hükümdarımızın serbest mahalli ikameti orası olacaktır. Hükümet-i Osmaniye ile Fransız ve İngiltere'nin Allah belasını versin. Türkler dahi inşallah bütün bütün mahvolsunlar Bulgaristan Türklerin elinden 1877 tarihinde kurtulup hürriyetini buldu. Hz. İsa'ya muhabbeti fevkalade olan Rusya hükümet-i meşhuresi bizi Türklerin yed zulümlerinden kurtardı. Yaşasın umumu Bulgarların sevgili padişahı, Rusya İmparatoru Aleksandır hazretleri. Bu meşhur adamın ismini dünya durdukça takdis eyleyeceğiz. Bulgarların esaretleri dahi dünyanın en fena milleti olan Türklerin elinde idi. Ne muamelat-ı gaddaraneye giriftar olmuş idik ve ne eziyetler çektik. İşte onlara esir idik. Zerre kadar hürriyetimiz yok idi. Rusya bizi gaddardan kurtardı ve esaretimiz nihayet buldu. Dünya durdukça ismini yad eylemeye mecbur olduğumuz büyük Aleksandıra işte yaşasın imparator Aleksandır'a. Vatanımız mahvoldu Türklerin artık nihayet verdiler, köylerimizi yaktılar, yerlerimizi kuruttular.

Belge-24

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

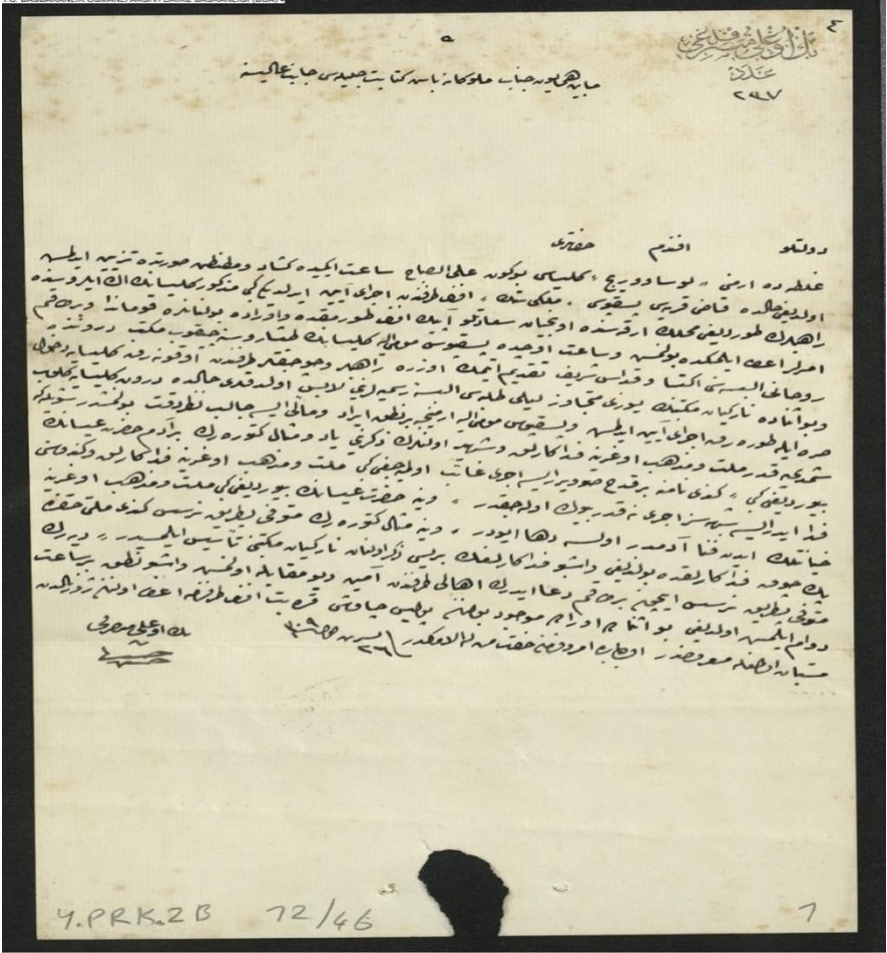
Y.A.HUS.00511.00079.003

Belge Özeti:

Efkar-ı ve azhar-ı umumiyeyi tahriş ve tahrik eden sözlere bilbendi avaze ile komiteye müteallik şarkılar söylemeleri iddiasıyla mevkuflar bulunan Pirlepe'nin Papa Enderyan mahallesinde Bulgar mahalleri arasında bil-vukuf bulunan Bulgar sancağı Pirlepe'de ırgad Yusuf ile Boğoyanın Pirlepe mıntıkasında i'fa kılınan kararname üzerine Manastır Mahkeme-i fevkaladesinde icra olunan muhakemeleri neticesinde maznun merkumatın nefy-i ebed cezasıyla icrayı mücazatlarına dair sadır olan hükmi kapsayan 22 Mart (1)323 tarih ve yirmi numaralı i'lam suretiyle cihet-i

merkumenin teganni ettikleri şarkı (Türkler Rumlarla beraber olmuşlar Bulgarları ururlar yaşasın Bulgar çete reisleri bizi serbest gezdirene) ibaresi muhtevasında olan muzır şarkı hakkında.³⁷

Belge-25

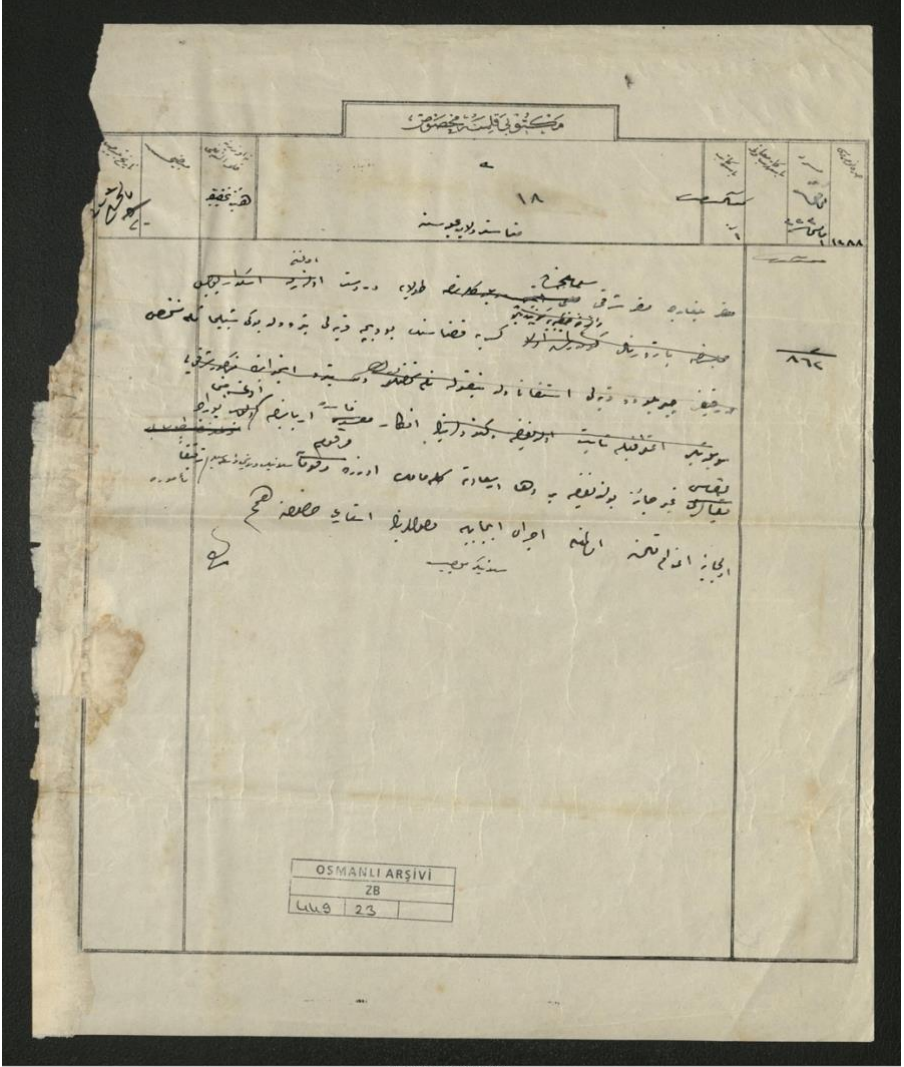
Belge Özeti:

Ermenilerin tesis ettikleri Nargiyan Mektebi'nden öğrencilerinde katıldığı Losa Varıç Kilisesi'nde düzenlenen ayinde piskoposun sarf ettiği sözler. Kuds-i Şerif cihetine sürülen İznik isimli piskoposun Ermeni komitacılarıyla münasebet içinde bulunduğu. Kumkapı civarında bazı Ermenilerin evinde muzır mûsiki nağmeleri çalındığı.³⁸

³⁷ B.O.A. Y.A.HUS. No.00511, Gömlek No.00079

³⁸ B.O.A. Y.PRK.ZB. No.00012, Gömlek No.00045

Belge-26

ZB.00449.00023.001

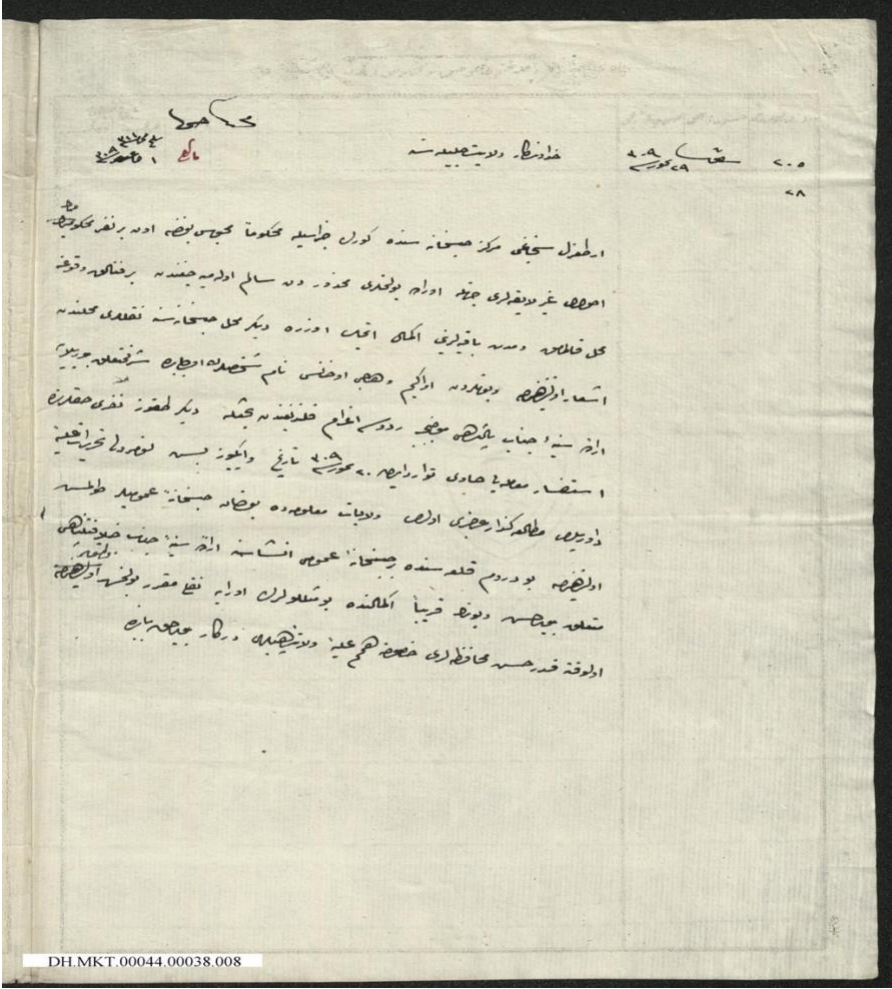
Belge Özeti:

Bulgarca muzır şarkı söylemesi sebebiyle tutuklu bulunan Kesriye Kazası'ndan³⁹ Petro veled-i Yorgi Sebılma'nın bir daha Dersaadet'e gelememek üzere geri gönderildiği.⁴⁰

³⁹ Kesriye, Arnavutluk ve Makedonya sınırlarına yakın, kuzey Yunanistan'da küçük bir şehir ve aynı zamanda aynı adı taşıyan ilin merkezidir.

⁴⁰ B.O.A, ZB. No.449, Gömlek No.23

Belge-27

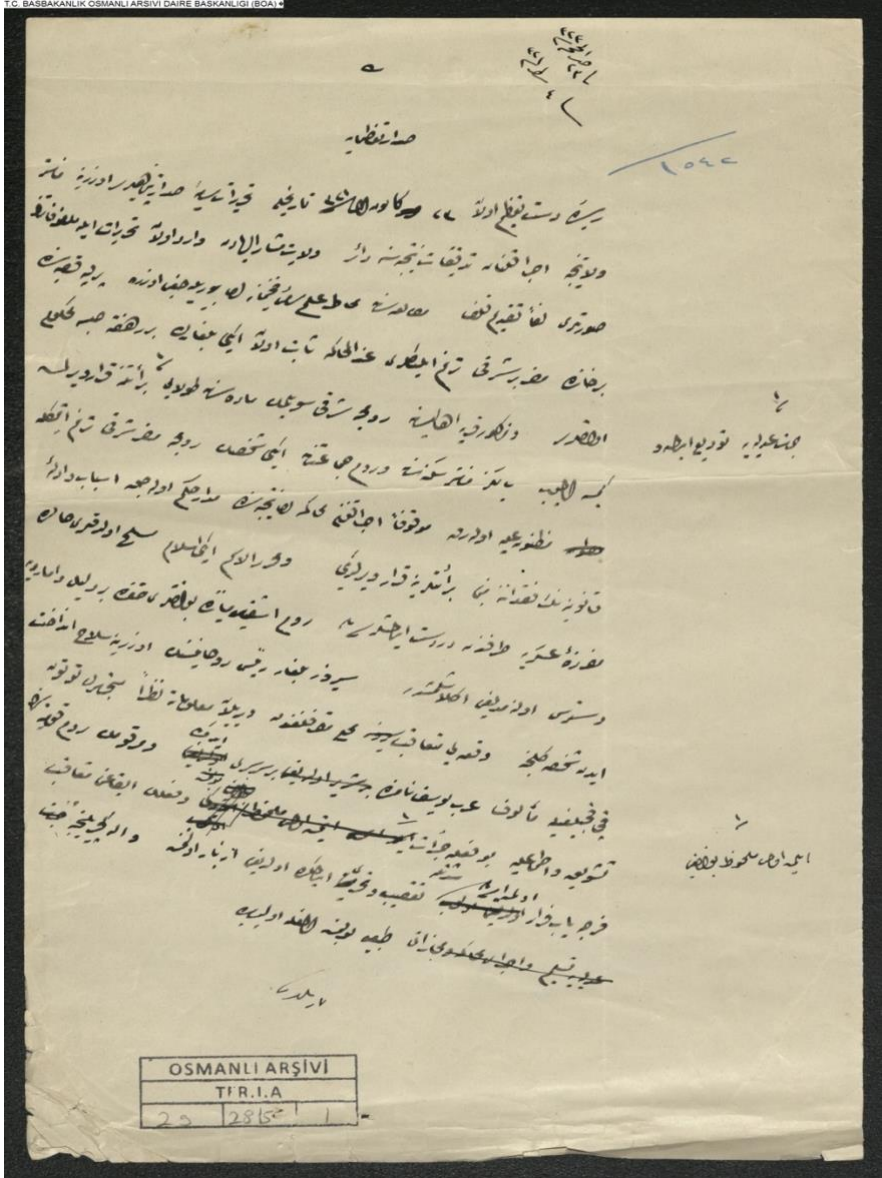
Belge Özeti:

Ertuğrul sancağı merkez hapisanesinde kürek cezasıyla mahkûmen mahpus bulunan on bir nefer mahkûmun ahvalleri gayr-ı layıkaları cihetle evrad bulunmaları mahzurden salim olamayacağından bir fenalık vukuuna mahal kalmamak ve müddeti bakiyelerini ikmal etmek üzere diğer mahalle hapisanesine nakilleri iş'ar olunmalarına ve bunlardan Evakim ve Hacı Ohannes isimli şahısların ol babda şerefmüteallik buyurulan irade-i seniyye. Diğer dokuz neferin hapisanede yer olmaması nedeniyle Bodrum kalesinde bir hapisane-i umumi inşasına nakilleri uygun bulunmuş.⁴¹

⁴¹ B.O.A. DH.MKT. No.00044, Gömlek No.00038

Belge-28

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

TFR.I.A.00029.02815.001

Belge Özeti:

Manastır vilayetince icra edilen tahkikat neticesine dair vilayet-i müşarun ileyde varid olan muharrerat ile melfufatın suretleri leffen takdim kılınan mütalaasına muzır şarkı terennüm eyledikleri sabit olan iki Bulgar'ın birer hafta celbe mahkum olunmaları ve mezkur karye ahalisine Rumca şarkı söylemek maddesinden dolayı beratına karar verilmiş kimse olmayup yalnız Manastır sekunesine ve Rum

cemaatlerine iki şahsın Rumca muzır şarkı terennüm etmekle menzur-ı âliye olarak mevkufen icra olunan muhakemelerinin neticesinde medar-ı hüküm olacak esbab ve irade-i kanuniyenin fıkdanına (yok sayılmasına) mebni beratlarına karar verildi.⁴²

Belge-29

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)				Manastır Dairesi		Manastır Dairesi	
Tarih	Yer	Şahıs	Şahıs	Şahıs	Şahıs	Şahıs	Şahıs
1832	Manastır
<p>Yıllıkta... Muzır şarkı terennüm etmekle menzur-ı âliye olarak mevkufen icra olunan muhakemelerinin neticesinde medar-ı hüküm olacak esbab ve irade-i kanuniyenin fıkdanına (yok sayılmasına) mebni beratlarına karar verildi.</p>							

Belge Özeti:

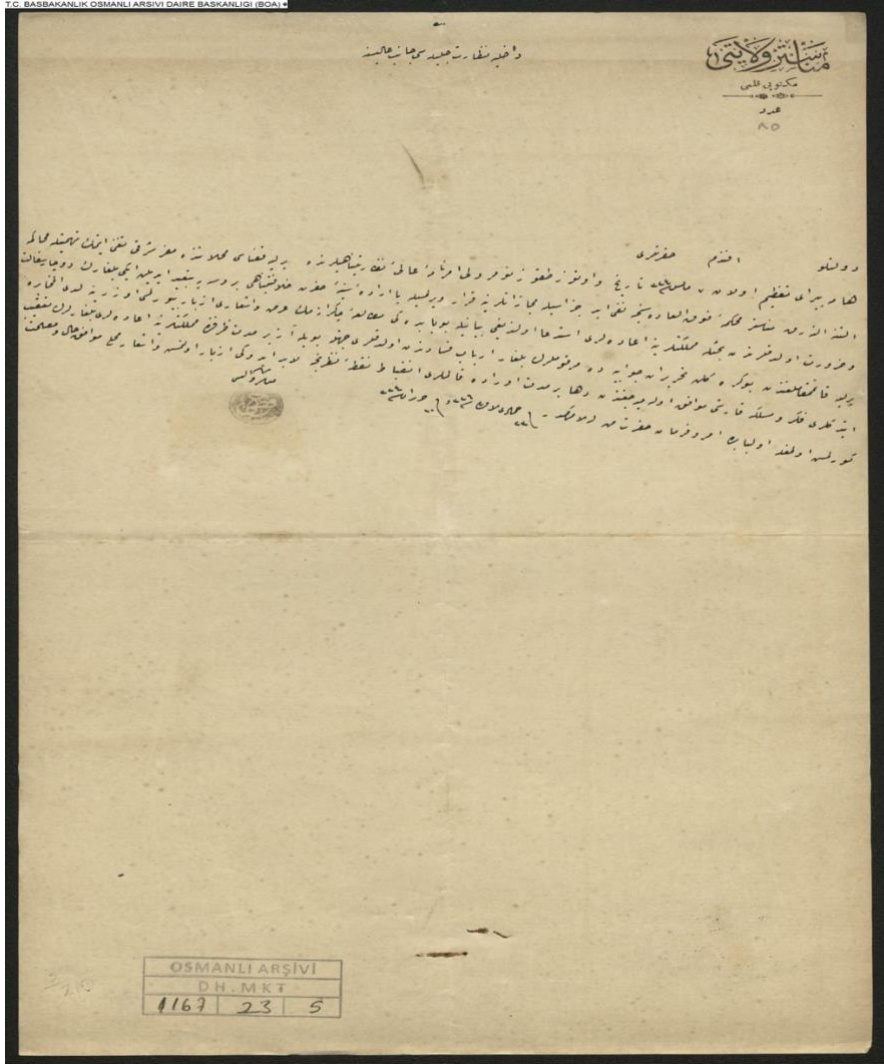
Pirlepe kazası mahallelerinde muzır şarkı teganni etmek töhmetiyle muhakeme altına alınarak Manastır mahkeme-i fevkaladesince nefy-i ebed cezası ile cezalandırılmalarına karar verilen iki Bulgar'ın Bursaya nakli. 5 Mayıs (1)323 senesi⁴³

⁴² B.O.A. TFR.I.A.No.00029, Gömlek No.02815

⁴³ B.O.A. DH_MKT, No.01167, Gömlek No.000232

Belge-30

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

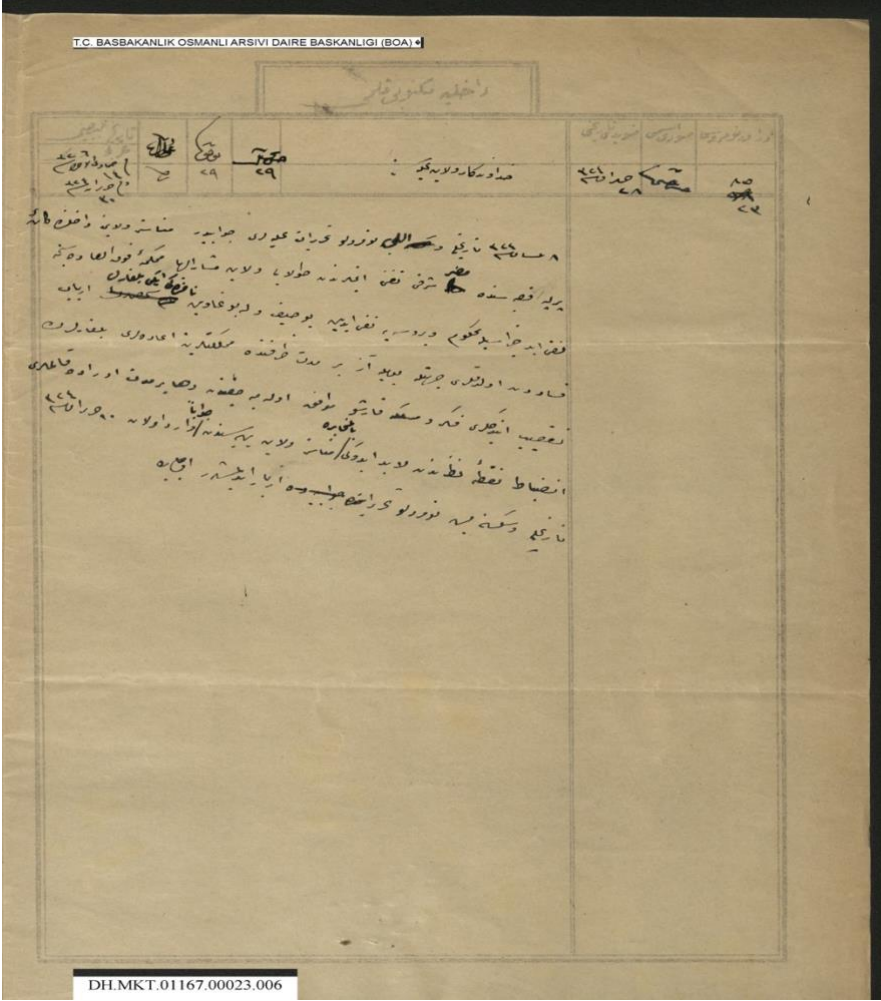
DH.MKT.01167.00023.005

Belge Özeti:

Pirlepe kazası mahallelerinde muzır şarkı teganni etmek töhmetiyle muhakeme altına alınarak Manastır Mahkeme-i Fevkaladesince nefy-i ebed cezasıyla cezalandırılan ve Bursa'ya uzaklaştırılmış iki Bulgar'ın düçar-ı sefalet ve zaruret olduklarından bahisle memleketlerine iadelerinin talep edildiği fakat şayet bu uygulanırsa Bulgarlar ile mücadelede muvafık olunamayacağı nedeniyle memleketlerine dönmelerine Manastır Valisi tarafından yapılan itiraz.⁴⁴

⁴⁴ B.O.A. DH.MKT, No.01167, Gömlek No.00023

Belge-31

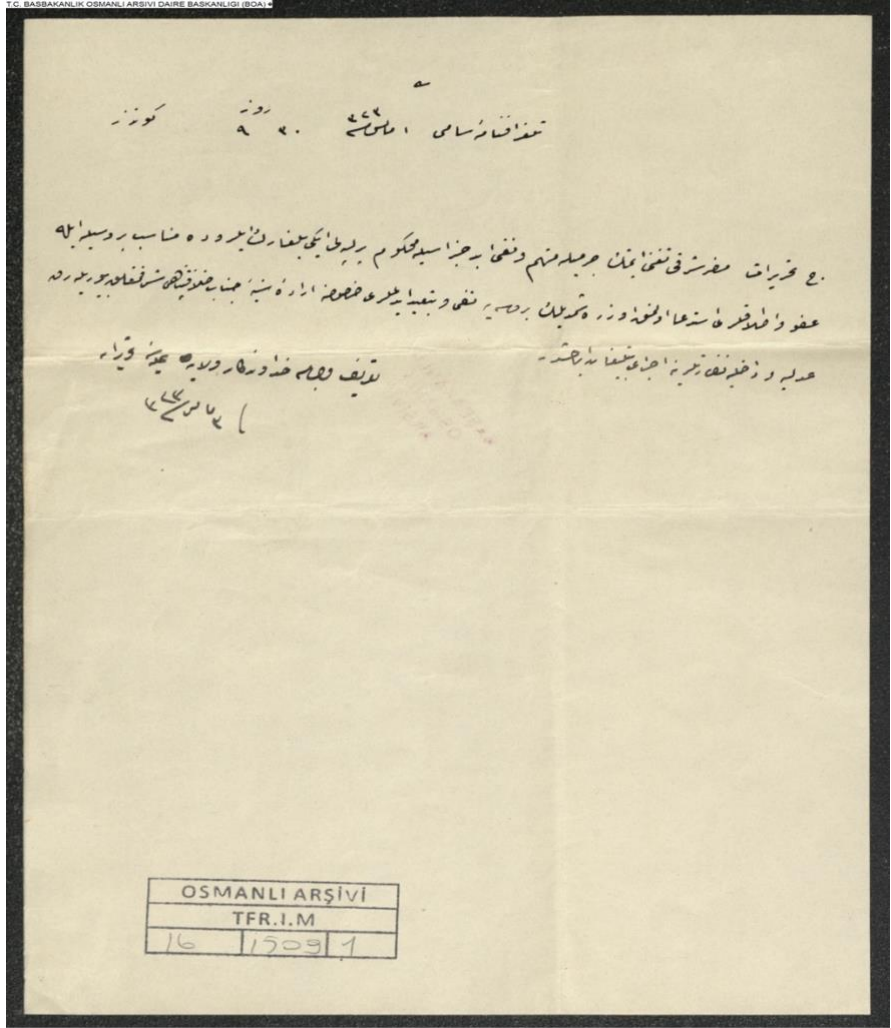

Belge Özeti:

7 Nisan (1)324 tarihli tahrirat-î âliyelere cevaptır. Manastır vilayeti dahilinde kain Pırlepe kazasında muzır şarkı teganni etmelerinden dolayı vilayet-i müşarun ileyhe mahkeme-i fevkaladesince nefy-i ebed cezasıyla mahkûm ve Bursa'ya nefyedilen Yusuf ve boğadon namındaki iki Bulgar'ın erbab-ı fesaddan oldukları cihetle böyle az bir müddet zarfında memleketlerine iadeleri Bulgarların takip ettikleri fikir ve meseleye karşı muvafık olamayacağından daha bir müddet orada kalmaları inzibat nokta-i nazarından lebed eddüğü.⁴⁵

⁴⁵ B.O.A. DH_MKT, No.01167, Gömlek No.00023

Belge-32

TFR.I.M.00016.01509.001

Belge Özeti:

Muzır şarkı teganni etmek cürmüyle müttahim ve nefy-i ebed cezasıyla mahkûm Pirlepeli iki Bulgar'ın ileride münasip bir vesile ile afv ve ıtlakları istid'a olunmak üzere şimdilik Bursa'ya nakli ve teb'id edilmeleri hususu. 3 Mayıs (1)323⁴⁶

⁴⁶ B.O.A. TFR.I.M, No.00016, Gömlek No.01509

Belge-33

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

راحد نقه به جلدت

خداوندگار اوردی

مکتوبی قلمی

۵۰

دوئلو انتم حضرتی
 مناسرتو داندن کانه برید قهقهه منظره ایغدن نه لودید وونیه سارا عکرا نولودعا و نه نولودا به جزیبده محکوم وروسیم نغنی ایله یازغیله نکلور ه ناک
 جایتو محکوم هالینده یوصیفه ولد بوغا ویه نام تکصیر فرقتیه و بره یو عویله کدی بری انعامه واعتمیه سار اولدی جیت بر ایسه بول عامه مزاج طورین
 دو هیاضانته وریب ز اولدق مزاج تکدی مکنده بیا عاده لری ایسینک اشکما ایسه اولسه ورتوملرت مرکز وونیه ورو در مزاج بری دوشن عافی یه مغایر برهاله لری یوقان
 وونیه بولیسیرتو سیرکدن افاده ایله یه یولغده سلسله نایغ ولفاه نولودق قزانه علی اصفارده و جیه اتقانه ایضا وارولایم قسطنطینیه صیدقته یازغی
 سار اولدی یولغ باغ اروق و یاه حضرتیه مد لودکده ۱۹ ریح اولدیه و ۱۸ سنه ۱۲۹۹

قطره لار وونیه
والیه

OSMANLI ARŞIVI		
DH. MKT		
1167	23	3

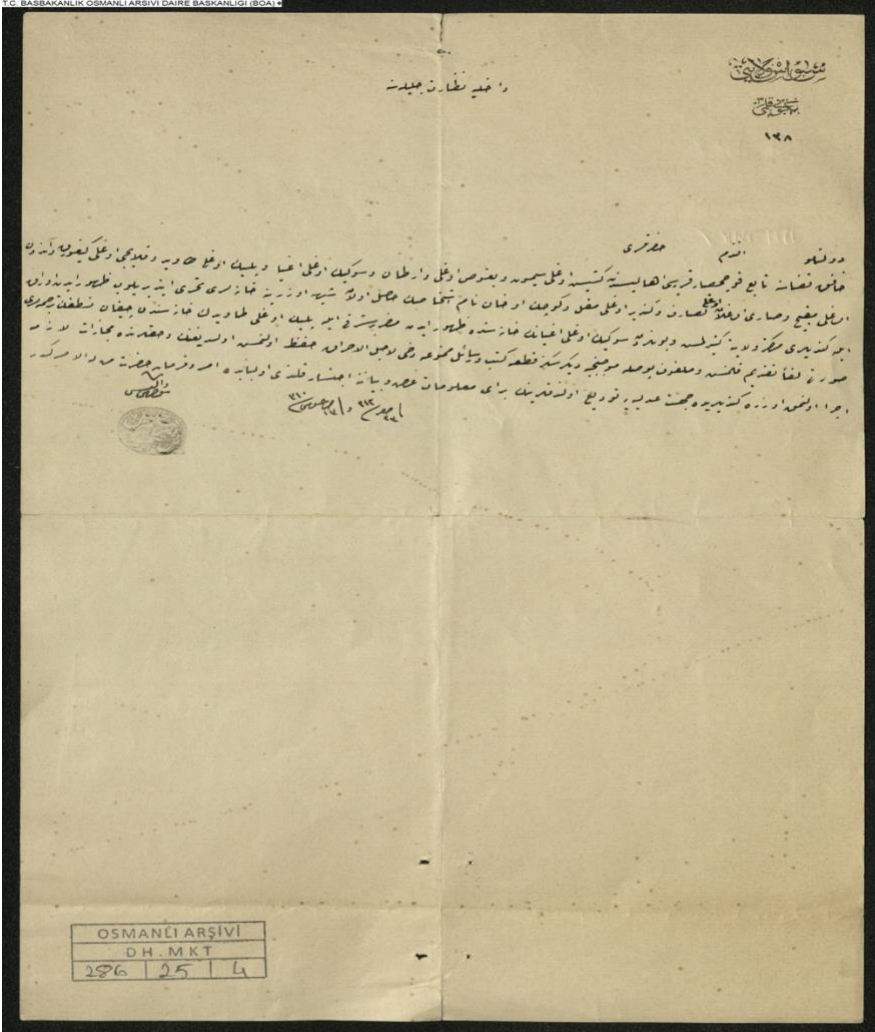
DH.MKT.01167.00023.003

Belge Özeti:

Manastır vilayeti dahilinde muzır şarkı söyledikleri için Bursa'ya sürülen iki Bulgar'ın sürgün edildikleri memlekette geçimlerini sağlayabilecekleri bir iş bulamadıkları için sefil bir duruma düştükleri bu nedenle memleketlerine tekrar dönmek istedikleri ve polis tarafından bildirilen raporla buna müsaade edilmesinin uygun bulunması hakkında.⁴⁷

Belge-34

T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

DH.MKT.00286.00025.004

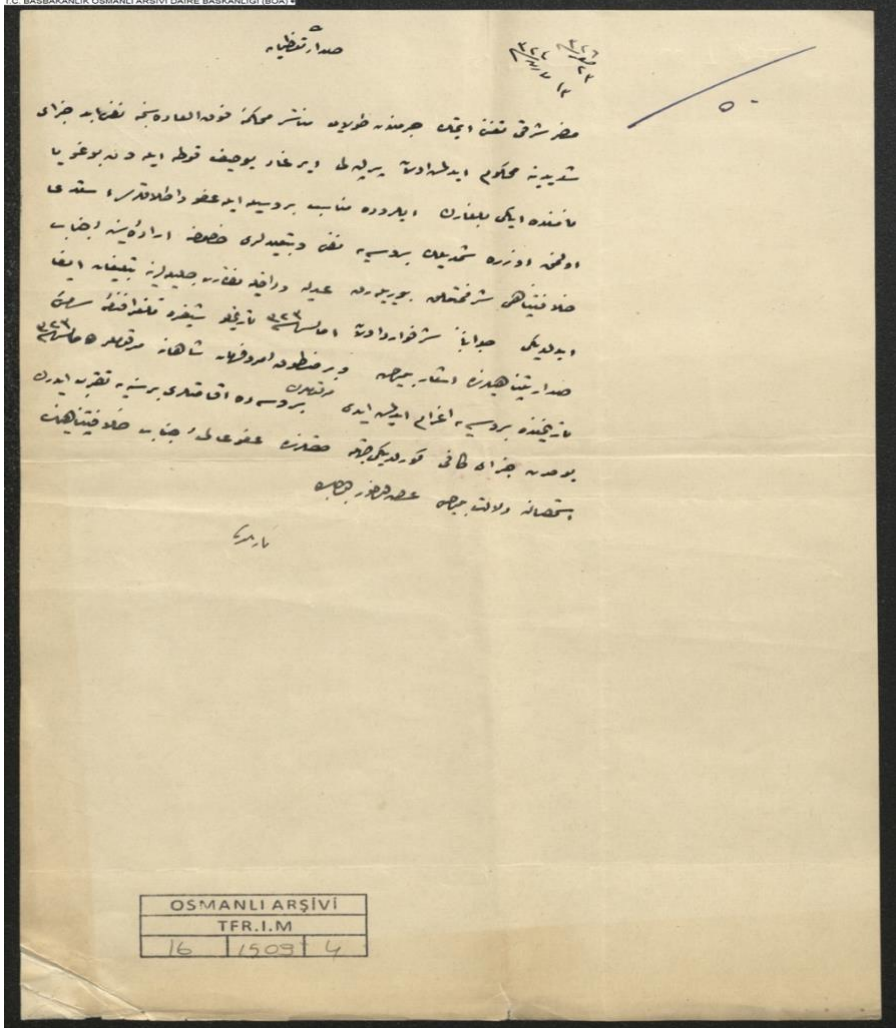
⁴⁷ B.O.A. DH_MKT, No.01167, Gömlek No.000231

Belge Özeti:

Hafik Kazası'na tabi Koçhisar Karyesi ahalisinden bazı şahısların evlerinde yapılan aramalarda ele geçirilen evrak ile merkez vilayete gönderilmiş ve bazı şahısların hanesinde ortaya çıkan muzır şarkı ile David'in evinde çıkan nutuğun tercümeleri takdim kılınmış. Bu şahısların tutuklanarak adliyeye gönderilmeleri hakkında.⁴⁸

Belge-35

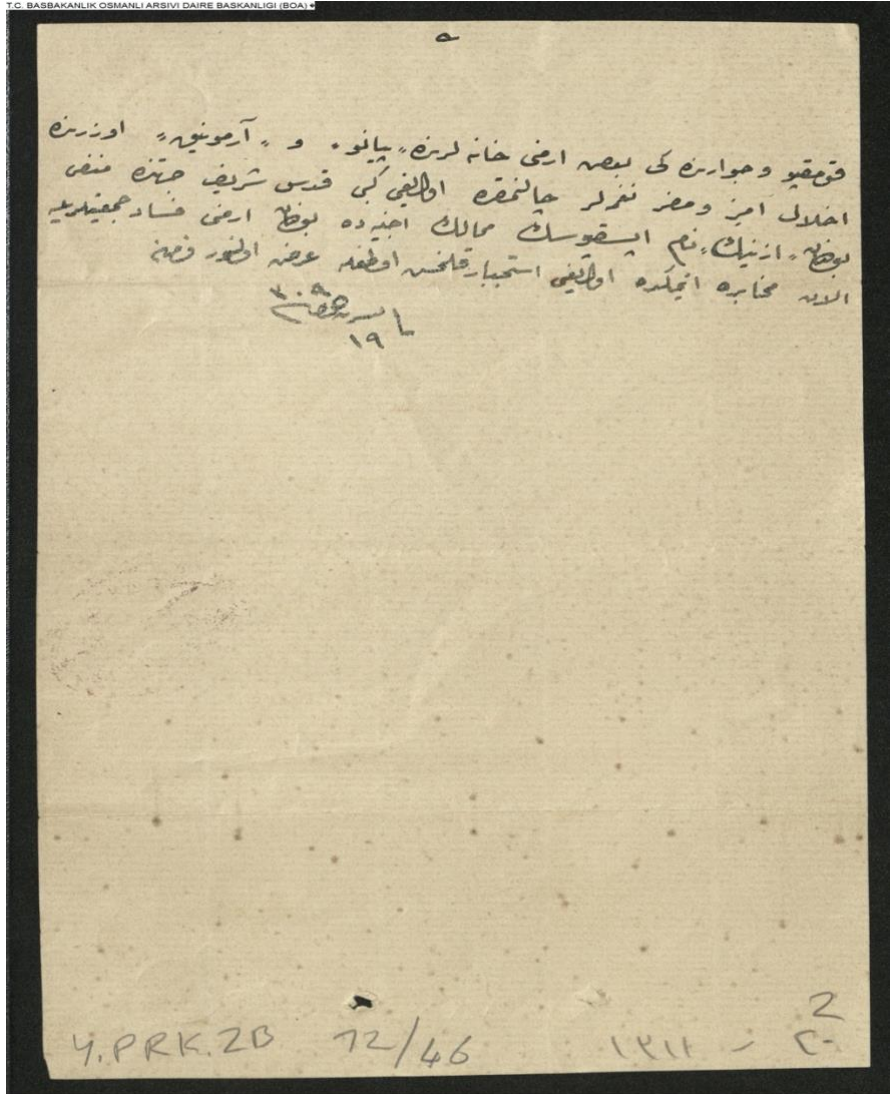
T.C. BASKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

TFR.I.M.00016.01509.004

Belge Özeti:

Dahiliye nezaret-i celilesinde tebliğ buyurulan Manastır vilayetine tabi Pirlepe kazası ahalisinden olup muzır şarkı teğanni etmelerinden dolayı valayı muşarun ileyha mahkeme-i fevkaladesince nefy-i ebed cezasına mahkûm edilmiş olan ve ileride münasip biriyle afv ve ıtlakları istedi olmak üzere şimdilik Bursa'ya sürülmeleri hakkında.⁴⁹

Belge-36

Y.PRK.ZB.00012.00045.002

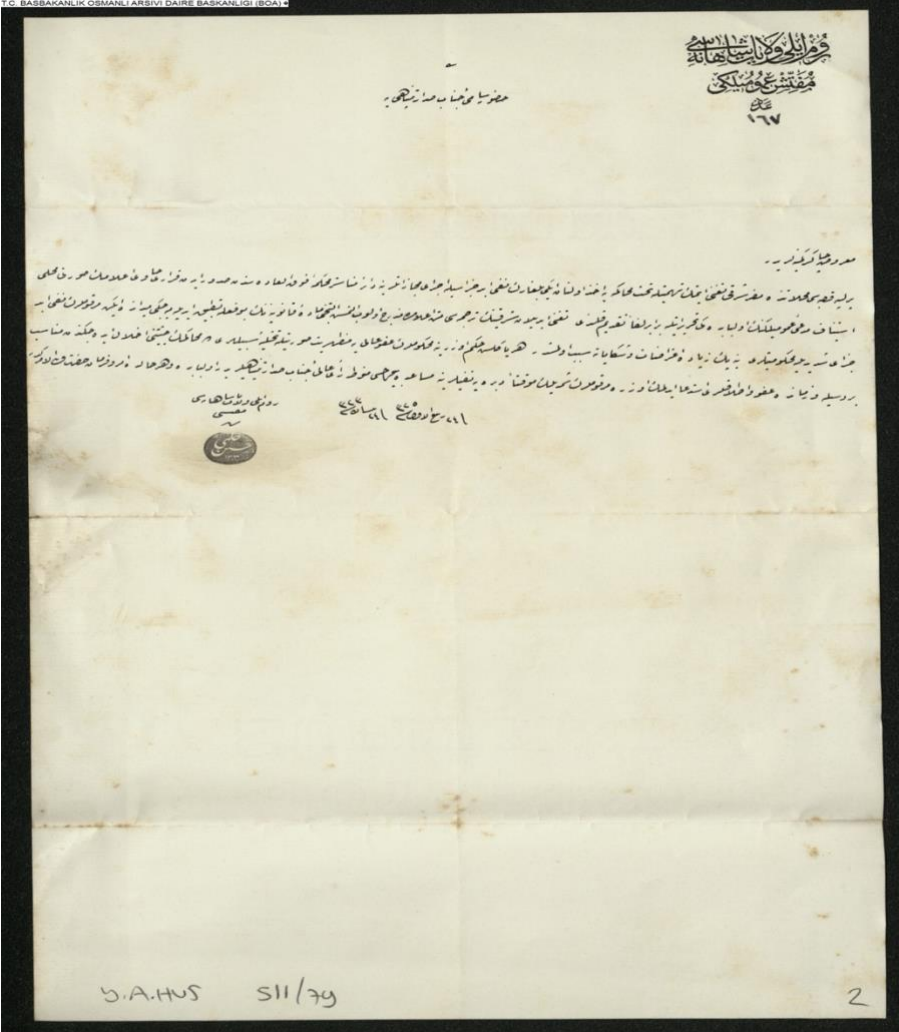
⁴⁹ B.O.A. TFR.I.M. No.00016, Gömlek No. 015091

Belge Özeti:

Kumkapı civarındaki bazı Ermeni hanelerinde “Piyano” ve “Armonika üzerinden ihlal-i emir ve muzır nağmeler çalınmakta olduğu gibi Kudüs-ü Şerif cihetinde menfi bulunan “İznik” nam İpkapos’un memaliki ecnebide bulunan Ermeni fesad cemiyetleriyle ilan-ı muhabere etmekte olduğu isticbar kılınmış olmakla arz olunur. Sene 19 Teşrin-i Sani (1)309⁵⁰

Belge-38

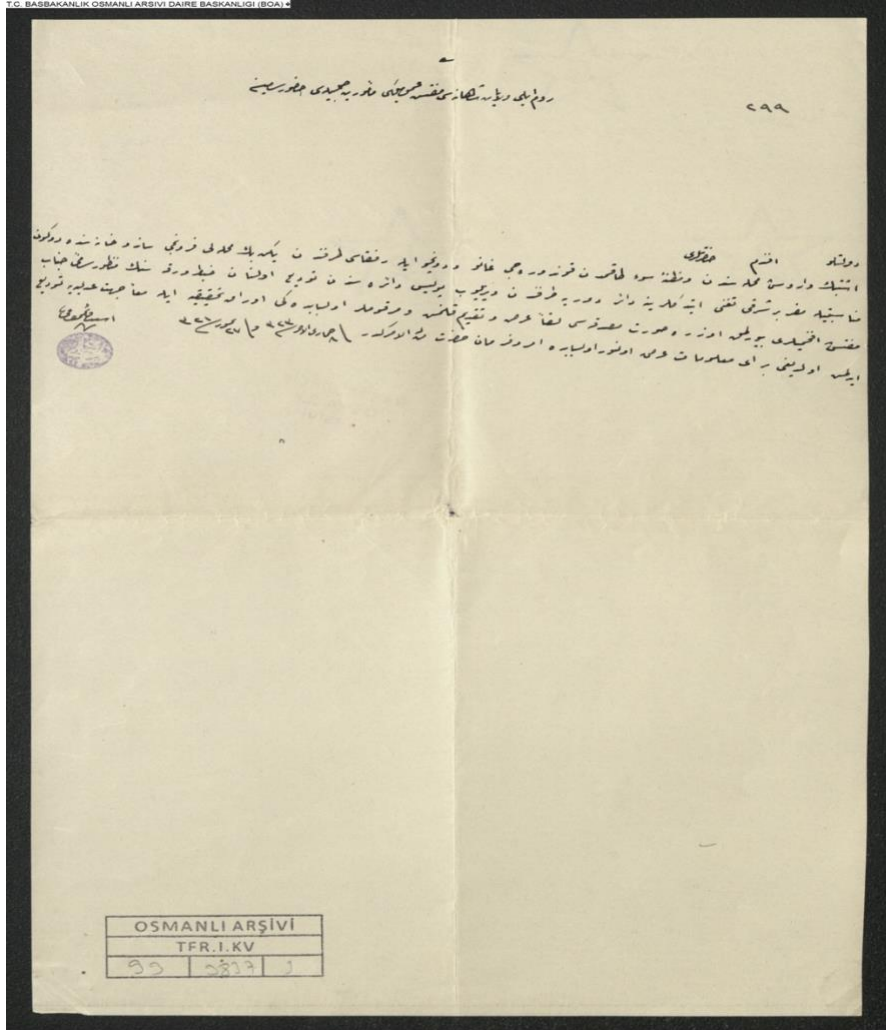
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

Y.A.HUS.00511.00079.002

Belge Özeti:

Pirlepe kazası mahallelerinde muzır şarkı teganni etmek töhmetiyle muhakeme altına alınan iki Bulgar'ın nefy-i ebed cezası ile cezalandırılmalarına dair Manastır mahkeme-i fevkaladesinden sudur eden kararı içeren ilam. Nefy-i ebed şarkı söyleyenlerin Debreye sürgün edilmeleri. 24 Rebiulevvel (1)325 senesi⁵¹

Belge-39

TFR.1.KV.00099.09837.003

Belge Özeti:

İştîp'in Varoş mahallesinden ve munazzama-i sui takımından kunduracı Ğano ve Donço ve refikası tarafından Yegen bey mahallesi fırıncı Sando hanesinde düğün

⁵¹ B.O.A. Y.A.HUS. No.00511, Gömlek No.00079

münasebetiyle muzır bir şarkı teganni ettiklerine dair devriye tarafından verilüp polis dairesinden tevdi' olunan zabt varakasının menzur-ı sami cenab-ı müfettiş efhamileri buyurulmak üzere suret-i musadifesi leffen arz ve takdim kılınmış ve merkulmar ol babdaki evrak-ı tahkikiyye ile ma'an cihet-i adliyye tevdi' edilmiş olduğu berayı ma'lumat arz olunur ol babda emr-u ferman hazreti menlehu'l emrindir. 8 Cemaziyelevvel 323 ve 27 Temmuz (1)321⁵²

Belge-40

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

Le 190 1900
 No d'arrivée 190
 Date d'arrivée 1900
 Heure m. du 1900
 Signatures de l'Employé

TELEGRAMME

Le 190 1900
 Transmis par 190
 Date m. du 1900
 Commencé à 190
 Fin à 190
 Signatures de l'Employé

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

محل بومردی	عدد کلمات	محل تاریخی	ساعت	دقیقه	روز و شب	طریق	اشارات مخصوصه
N.º du dépôt	N.º de mots	Group	Heures	Minutés	Matin ou soir	Voies	Indications non taxes
190	190		190	190	روز		

عن قسطنطينه الى

مستعملين مأموره جليله

داروسه زیر محمد سند و مینفار مستند بقول و لایز در اخفونله خانه سنده اسقال
 سیکه و ملسه و الحناسه فریایم و نیکه بلرزو طوخلرینده مفر شقی سولقدده ایکی بولیس
 دوریکه فرزند در کت اولترجه اولیاده کی تحقیق اولی اوراقید منا جوت علیه یوز
 اولتاری مریزه فرمانده
 قیامده خاتمه
 ایملر جت

م علم افیه

OSMANLI ARŞİVİ	
TFR.I.KV	
136	13589

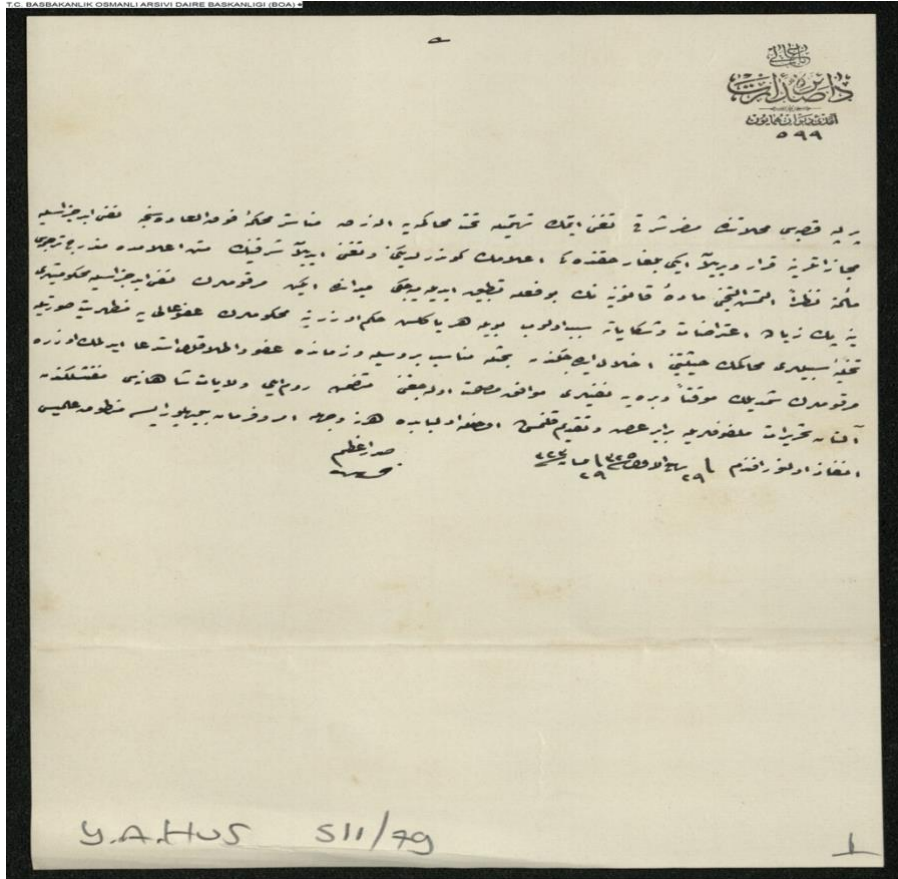
TFR.I.KV.00136.13589.001

Belge Özeti:

“Muzır’a meyilli bir kıta şarkıyı hükümete ibraz etmeyerek nezdinde saklamasından dolayı ceza kanununun 66. maddesi zeylinin son fıkrasına tevfikan ve bidayeti tevfiz olan 22 Muharrem (1)324 tarihinden itibaren bir sene hapse ve Dimitri ve Rustuyanpeze ve Yivan Ostuyanının dahi haneleri ahırında gizlemek suçundan tutuklanmalarına 18 Zilhicce (1)323 tarihinden itibaren on beşer sene müddetle küreğe konulmalarına 24 Mayıs (1)322 tarihinde mahkeme-i fevkaladece karar alınmıştır.”⁵³

Bu belge de dikkat çeken bir nokta vardır. Şarkı içeriklerini devlete bildirmedikleri için ceza almışlardır.

Belge-41

Y.A.HUS.00511.00079.001

⁵³ B.O.A. TFR.I.KV. No.00136, Gömlek No.13589

Belge Özeti:

Pirlepe Kazası mahallatında muzır şarkı teganni etmek töhmetiyle muhakemeye alınarak Manastır Mahkeme-i Fevkalade'since nefy-i ebed cezasıyla mücazlatlarına karar verilen iki Bulgar hakkındaki ilamın gönderildiği ve teganni edilen şarkının metn-i ilamda münderiç tercümesi mealine nazaran 66. Madde-i kanuniyenin bu fiile tatbik edilemeyeceği meydanda iken merkumun nefy-i ebed cezasıyla mahkumiyetlerine pek ziyade itirazat ve şikayete sebep olup böyle her yanlış hüküm üzerine mahkumların afv-u âliye mazhariyet suretiyle tahliye-i sebepleri mehakimin haysiyetini ihlal edeceğinden bahisle münasip bir vesile ve zamanda afv ve itlakları istid'a edilmek üzere merkumlarında Debre'ye nakilleri uygundur.⁵⁴

Muzır şarkı kavramının yer aldığı belgelerde Ermeni ve Bulgar milletlerine mensup kişiler yasaklara maruz kalmıştır. Bunun nedenlerine baktığımızda Osmanlı Devleti 19. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren birçok farklı milletin isyanlarla devletten kopuş sürecini başlatmaya çalıştığı tarihsel bir gerçektir. Sırp, Romen, Yunan ve Bulgar azınlıkların girmiş olduğu isyan durumu kısa süre sonra Ermeniler gibi farklı milletlerden azınlıklarında katılımıyla geniş coğrafyalara yayılmıştır. Ermeniler kurdukları Hınçak ve Taşnak Komiteleri yardımıyla savaşın Kafkasya cephesinde Rus ordularına yardım ederek devlete baş kaldırmışlardır. Ayrıca Balkan cephesinde Bulgar isyancılarla iş birliği yapmışlardır. Bu siyasi nedenlerden dolayı tehdit olarak görülen Ermeni ve Bulgarların yapmış olduğu isyancı eylemler nedeniyle devlet bazı kısıtlama ve yasaklamalara gitmiştir. Bu milletlerin Osmanlı topraklarında yaşayan fertlerinin sıkı bir denetim ve takibe alındıkları bu belgelerden anlaşılmaktadır. Belge-21 de şarkı sözlerinin içeriğine baktığımızda devlete karşı isyancı düşmanca tavrı görebiliyoruz. Muzır olarak isimlendirilen bu güftelere sahip eserler devletin bekasına yönelik tehditkâr tavra sahiptir. Bu nedenle Devletin aldığı tedbirleri savunma mekanizmasının bir sonucu olarak görmek gerekir.

Sonuç

İncelediğimiz belgelerin ışığında muzır mûsiki, muzır şarkı siyasi nedenlerle yapılan yasaklamalar neticesinde ortaya çıkmış bir kavramdır. Politik bakış açısıyla çatışan eylemlerin hukukî yaptırımlarla karşılaşması neticesinde belgelerde bu kavram kullanılmıştır. Bi-edebane olarak ifade edilen şarkılar ahlâkî değerlerle çeliştiği, çatıştığı için yasak kapsamına alınmıştır. İsyancı eylemlerin neticesinde ortaya çıkan politik bakış açısının vermiş olduğu kararların uygulaması neticesinde de tamamen siyasi gerekçelerle muzır muzır mûsiki/şarkılar yasaklanmıştır.

⁵⁴ B.O.A. Y.A.HUS.00511, Gömlek No. 00079_001_001

İncelemiş olduğumuz belgelerden çıkan sonuç muzır mûsiki kavramı genel olarak siyasi bir nitelik taşımaktadır. Osmanlı Devleti'ni yıkmaya yönelik olarak girişimlerin kaleme alındığı siyasi anlayışa ters düşen güfteler, şarkılar muzır olarak nitelendirilmiş ve bu kavramla ilgisi olan şahıslar cezalandırılmıştır.

Kaynakça | References

- Demir, Şerif. "İktidar-Basın İlişkileri Osmanlı Dönemi". *The Journal of Academic Social Science Studies* 5/6 (2012) 119-137. http://dx.doi.org/10.9761/jasss_169
- Kuloğlu, Ünüshan - Gülmemed, Süreyya. "Osmanlı Müzik Kültürü". *Ottoman Music Culture, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi* 1/5 (2009). https://www.kulturportali.gov.tr/Common/DownloadFile.aspx?f=7.osmanlimuzikkulturu_20160125052101842.pdf
- Özden, Erhan. *Arşiv Belgeleriyle Dârüelhan*. İstanbul: Dört Mevsim, 2015.
- Özden, Erhan. "Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî-I". *Rast Müzikoloji Dergisi* 2/1 (2014), 89-107.
- Serin, Muhittin. "Meşk". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 29 Eylül 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mesk>
- Tanrıkorur, Cinuçen. *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2003.
- Üçok, Bahriye. "İslam'da Mûsiki Üzerine". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (1966), 83-94.
- Yiğit, İrfan. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Mûsikî ve Yasaklar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.